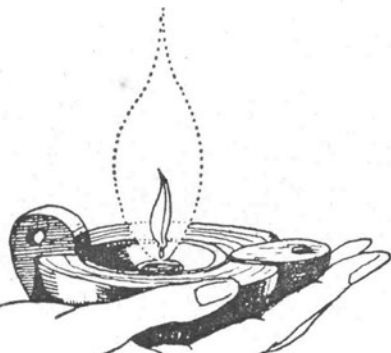

poštšina plačana v gotovini.

10

1934

**ŽENSKI
LIST.**

VIGREDO

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravnništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska številka 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslovi na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravnništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A

Bela srca. (Lojze Županov). — Katoliško udejstvovanje. Apostolat molitve. Iz dekliške Katoliške akcije. — Tri. — Dušica je odromala. — Izselseniška nedelja. — Monsignor Don Frane Bulić. (Š. Perovšek.) — Hiša v Grapi. (V. Winkler). — Naša narodna družina. (O. S.). — Žena in delo. Dva važna zakona. Zakon o zavarovanju za starost in onemoglost. Zakon o minimalnih mezdah. Otroška zavetišča. Vprašanja in odgovori (R. Smersu). — Kolodvorski misijon. Pri dunajskem Kolodvorskem misijonu. — Po ženskem svetu. — Iz naših krogov. — Deklica. (Evica). — Igrišče. — V Rožnem domu. Obe strani. (F. G.). Gospodinjstvo. Pripravljanje jedil za prehrano. Kuhinja. Vrt v jeseni. — Za danes ali jutri.

Dekleta, ki odhajajo za kruhom iz domačih krajev, naj si omislijo v pisarni Kolodvorskega misijona knjižico „ČE GREŠ NA TUJE“. Cena Din 2.—. Tudi matere in sestre naj jo kupijo zanje!

VIGRED

LETO XII. LJUBLJANA, 1. OKTOBRA 1934. ŠTEV. 10.

Lojze Županov:

BELA SRCA.

Povest učiteljice Majde.

11. USODNO PISMO.

(Nadaljevanje.)

Majda je onemela. Tolikšnega udarca ni pričakovala. Še vedno je v zadnjem kotičku srca upala, da se bo še vse nekam spremenilo. Zdaj pa je vsega konec. Jadorno hiti svojemu žrtvovanju nasproti. Pa mar je to še žrtvovanje? Saj je vendar Tine oni junak, ki je to proti svojemu srcu odločil. Majda je le orodje njegovo. Le počasi se ji je bistrila zavest celotnega položaja. In povsem mirna je postajala, kot deroča voda se je umirila na razlitih livadah. Le ob večerih, ki so se vleкли kot brezkončna cesta, se ji je od trenutka do trenutka povrnila zavest neizmerne izgube. Tine je prihajal k njej, poljubil jo je, povedal ji je toliko o njuni prihodnosti: ustvarila si bosta domek z družinico in živela v ljubezni in delu za soljudi. Doumela sta čas duhovnega razkroja, novih iskanj in bega od Boga. Še bolj pa sta doumela nezmožnost kakršnegakoli življenja brez tega istega Boga, ki se zdi sodobnim ljudem ostarel. Ž njim in v njem čutita vso veličino nove družbe, brez njega in proti njemu pa pogin . . .

Pravzaprav pa — kje je Tine? Ni ga, v Zagrebu blodi, le duh njegov in njegove velike besede se prebujajo ob dolгих večerih.

»Tine, moj Tine!«

Nekoč ni mogla Majda več prestajati. Prevelika želja, da bi se z njim pomenkovala kot ob uri sreče, jo je vso zajela. Vzela je pismo in pisala:

»Pišem, da stresem s sebe vso boleost samote, ki jo čutim, odkar Te ni, moj miljeni fant. Nikoli ne boš bral tega pisma, nikoli ne boš zvedel za mojo bolečino. Papirju se bom razkrila do dna: Občudujem

Te moj fant, ker si velik. Iskal si ljubezni. Ko si jo našel, si jo iz poštenosti predal drugim. Visoko stojiš nad menoj, da Ti komaj vidim v oči, moj lepi fant. Vse bom storila, kot želiš, vsaj v tem sem Tvoja. Toda nikoli Te ne bom mogla pozabiti, naj živim tisoč let. Dobra bom Janu, zvesta, poslušna, ljubila pa ga ne bom. Samo enkrat se mi je srce ogrelo — zate, poslej bo mrtvo. Toda radi Tebe, Ti veliki človek, bom skušala biti tudi jaz močna. A pozabiti Te ne bom mogla nikoli, nikoli . . . » Skrila je obraz v dlani in zaihtela:

»Nikoli, nikoli!«

Spet je pisala:

»Ko bi se mi Jan ne smilil, bi šla bogve kam. Opravljala bi težka dela, stregla ljudem, tolažila bolnike, da bi vsaj malo omamila po Tebi hrepeneče srce. Toda Jan je zlat človek, nebogljjen, ne-ljubljen. Name se je naslonil, na edino razumevajočo žensko. Moje srce pa je tedaj še molčalo. Šele danes čutim, da je najtežja borba na svetu borba s srcem. Pa konec je danes vsem premišljevanjem. Nazaj ne morem, vrata so zapahnjena. Naprej pa je pot posuta z ostrim kamenjem. A tega ne sme izvedeti moj nesrečni Jan nikoli . . .«

Roka ji je omahnila. Misli so se trgale. Samo sunkoma so preskakovale s predmeta na predmet, brez reda, se ubijale, naskakovale drugam, dokler niso končno obnemogle, Majdina glava je padla na mizo in se umirila.

Šele pozno ponoči se je predramila, upihnila luč in se ulegla na postelj kar v dnevni opravi.

Ko se je nekega popoldneva Majda vrnila iz šole, jo je pred hišnimi vrati čakal — učitelj Jan. Skromno oblečen in s skromno vljudnostjo je pozdravil:

»Dober dan, Majda!«

»Bog daj, Jan,« je pobledela Majda. »Kaj te je pa prineslo k nam?«

»Radoveden sem bil, kako in kje živiš,« je lagal. Mislil pa je: »Resnico izveš jutri.«

Močno je Jana potrla Majdino pismo, v katerem mu je pisala, naj še malo počaka s svatbo. Saj je vendar že toliko časa odlašal, zdaj pa ne more več, sicer mu bo srce umrlo od samote. In to pismo ga je gnalo na pot, da poizve, kje je ona ovira, ki ne da Majdi stopiti

»Grozdje obirajo«.

v zakon z njim. Mar ga ne ljubi? Strašna je bila pot s Koroškega. Vso pot mu je kovalo v sencih: kaj je z njo. Zadnje čase mu je le redko odgovarjala in brez toplote. In potlej še tak odgovor. Morebiti je stopil kdo med njo in njega? To bi bilo nekaj strašnega.

Ko je stopil s postaje proti dolini, je izpraševal ljudi za šolo učiteljice Majde. »O, to je ono zlato dekle, ki ga imajo naši otroci tako radi!« Tako so rekali ljudje, koder je spraševal. »Da, zlato dekle,« si je srečno pritrjeval, »pa to zlato dekle je moje!« Zopet ga je kljunilo: »Pa je moje? Bilo je, oh, bilo je, zdaj pa me sumljivo duši v prsih: nekaj ne bo prav. Nekaj velikega se bo zgodilo. Kaj, bogvedi!«

S takimi mislimi je prišepal do šole, kjer je prav tisti čas učiteljica Majda poučevala otroke. Prva ženska, ki je prišla mimo, mu je pokazala njeno stanovanje. Ko je odhajala, je sumljivo zmajala z glavo: »Ali je brat ali je fant? Pa fant ne more biti za tako lepo gospodično. Je pa Šumčev Tine vse kaj drugega.«

In tu je pričakal Majdo.

»Ali imaš dopust?«

»Vzel sem si ga.«

»Samo zaradi mene?«

»Samo zaradi tebe.«

»Ti si pa res priden!«

Majdine oči so se plašno umikale zvedljivim Janovim pogledom.

Čutila se je zločinko pred tem dobrim človekom.

»Lepo imaš,« je rekel, ko je stopil v njeno kamrico.

»Se ti zdi?«

»Na mizi imaš rože, Prešernove poezije, Župančiča, Magajново »Gornje mesto«, Kranjčevo »Življenje« ... Vražje si sodobna. Še zmerom rada bereš,« je ves oživel, ko je odlagal knjigo za knjigo.

»Da, rada berem.«

»Jih naročaš iz Ljubljane?«

»Ne, tu jih jemljem iz knjižnice nekega študenta, ki v Zagrebu študira filozofijo.«

»A?« se je Jan začudil. Srce mu je nekaj stisnilo. Vstala je truma misli in mu mrežila možgane ...

»Je iz te vasi?«

»Brat naše mlade gospodinje.«

»Je večkrat tu?«

»Samo enkrat je prišel.«

»Aha,« se je Jan oddahnil, a z njim tudi Majda, ki je že trepetala, da se bo nehote izpovedala. Saj se je čutila povsem brez moči ob tem človeku, ki je prišel iskat svojih pravic.

Po večerji sta šla malo po cesti iz vasi. Tu je pripovedovala Majda o svojih običajih Belih Kranjcev, o poslušnih učencih, o boguvdanih mamicah.

»Ti veruješ, Majda?«

»Verujem. Ako nimaš vere, pridi sem. Tu je Bog doma.«

»Majda, že zaradi tega sem od nekdaj veren kristjan, ker čutim, da smo pri Bogu vsi enaki: lepi in nelepi, bolni in zdravi, učeni in neučeni, samo, da živimo po njegovih zapovedih. Meni je bilo to zmerom v uteho, ker sem pohabljenec. Saj pri ljudeh veljam pač malo.«

»Tega nisem vedela do nocoj. Se pač nisem zanimala.«

»Tudi v tem vidim božji prst, da sem te dobil. Saj si imela odprta vrata v visoko družbo; angleški inženirji so te snubili, lepi so bili nekateri, ti pa si po vrsti odbijala. Meni, siromaku, pa nisi odrekla roke ... Da, da!«

Še pozno v noč sta govorila. Jan je odkrival kako vedno le šteje dni, kdaj bo njegova. Kot nekdanj dijak, ko je štel dneve pred božičnimi počitnicami. Toda dnevi se vlečejo kot lena voda, mesecev ni konca. Pa zdaj se bo menda hitreje zgodilo?

Majda je zavila v svojo kamrico, Jan pa v bližnjo krčmo.

Naslednje jutro je morala Majda že dopoldne v šolo. Nadomestovala je upravitelja, ki se je odpeljal v Črnomelj. Janu je izročila ključke od kamrice ter mu svetovala, naj si gre malo ogledovat okoli. V resnici je Jan v naglici pograbil Jenkove pesmi, ki so ležale na šolskih zvezkih, in krenil proti Ivanjem vrhu, odkoder se pogled odpira na daleč in široko po Beli Krajini.

Omamile so ga sončne rebri, ki so bile težke od trtnih nasadov. Vmes pa so bele zidanice kot plahe golobičke. Tam v daljavi se svetlika srebrno se blesteč pas. Kulpa se vije med senožeti in njivami. Krupelski grad izziva med bornimi kmetskimi domovi. Semiška cerkev se dviga kot pokončen kažiprst proti nebu. Suhorski hrib, kjer tolovaji razbijajo po župnijskih vratih, kliče: pridite popotni! Od vsepovsod vabljeni kliči: Obiščite nas, spočijte se na naših nedrih. Samotno nam je, ker samevamo že tisoče in tisoče let . . .

Učitelj Jan je doživel lepoto belokranjskih tihih dolinic in rebri, v kupčke nasejanih vasi, cerkvic, kapelic in križev. Kot ena sama otroška pesmica. Ulegel se je v travo, da bi se naužil še biserov velikega slovenskega lirika Jenka. Odprl je »Obraze«, ki imajo toliko slovenske lirične duše v sebi, pa je zletel ven bel listič. Pobral ga je in del nazaj. Toda nekaj mu ni dalo miru, dokler lističa ni razgrnil in bral . . .

Pismo, ki ga je Majda pisala sebi v uteho, a je bilo namenjeno Tinetu. Pismo izpovedi.

»A Tebe, Tine, ne bom mogla pozabiti nikoli, nikoli . . . A tega ne sme izvedeti moj nesrečni Jan nikdar in nikoli . . .«

Jan je pismo prebral in zastrmel nekam v neznano. Oči so se mu široko razprle, čez obraz se je razlila grobna bledica. Ustnice, ki niso imele kaplje krvi, so se skrčile v bolesten izraz. Groza mu je zajela celo telo. Groza samote in praznote in samoprevare. Na mah je ugašal dan, čez vesele pokrajine je legala puščoba, ki je zavijala v

svojo grozotno sivino samo božje sonce. Nekaj minut se ni Jan niti premaknil. Kot okamenel kip se je pogreznil v nepojmljivo bolešt. Nato pa je vrgel knjigo in pismo od sebe in zatulil v travo. Vse telo se mu je stresalo od ihte: »Zakaj sem se rodil? Saj nisem ene same srečne ure preživel. Izmed vseh najnesrečnejša pa je ta . . . ooo!«

Ko se je izjokal, mu je postal obraz brezizrazen. Brez misli in želje. Naj le pride karkoli. Na tem svetu ne pričakuje ničesar več.

Še enkrat je segel za pismom in bral. Brez besede in brez glasu je slovkovala duša črko za črko: »Ko bi se mi Jan ne smilil, bi šla bogve kam . . .« Tiho so mu kapale solze. Poslednje znanilke strtega srca. Velike oči so se mu rdeče obrobile in se niso posušile, dasi-ravno je Jan še tako hotel nekaj drugega misliti. »Smilil sem se ji . . . Ubožica, dobra si mi bila, a jaz te v svoji samoljubnosti nisem razumel. Kje bi mogla ljubiti Jana, pohabljenca, ki ga nihče ne mara! Ti si lepa in tvoj dragi mora biti lep. Zatorej se bom umaknil. Rad te imam, pa bodi srečna z onim, ki mu pišeš. Zame itak ni sreče; ne spadam med ljudi.«

Obstal je in si obrisal oči.

»Le kako naj rešim to zagonetko, da ne bo Majde preveč zadelo. Za mojo bolečino ne sme izvedeti nikoli. Srečna naj bo!«

Ko je pobiral Jenkove pesmi, se je nehote spomnil one kitice iz »Obujenk«: Pomlad se na zemljo vrne — petje slavcev se zbudi — v cvetje zemlja se zagrne — zame pa pomladi ni . . .

»Zame pa pomladi ni!«

Tihe solze so mu drsele po licih.

Ko je stopil v Majdino kamrico, je položil knjigo na mizo. Pismo pa je že na Ivanjem vrhu vtaknil v žep, ne da bi se zavedel. Z lju-beznijo se je ozrl na sladko prikupnost deklinške sobe, zaprl vrata in šel. Njemu pač ni bilo namenjeno, da bi ljubil.

Počasi je odtapal po kameniti poti proti šoli. Trudna mu je bila duša, da se je komaj premikal. Opoldne so se izsuli otroci, za njimi je stopala Majda.

Začudena ga je pogledala:

»Kaj že odhajaš?«

»Da kot tat sem se prikradel k tebi, kot tat se zgubljam od tu. Ne smeš mi zameriti, Majda, nikoli nisem bil uglajen.«

»Ah, kaj to, žal mi je, da že greš. Bi še malo pokramljala.«

»Moram iti, me služba kliče. Ogledal sem si lepe pokrajine, ogledal tvojo kamrico, zdaj mi je srce nasičeno . . .«

»Pa počakaj toliko, da pojužinam, bom te spremila. Lepše ti bo.«

»Če ti ni neprijetno.«

Četrť ure za tem sta spela proti postaji. Kakor starčka. Jan je molčal, češ, da ga v kolenu grize. Grizlo ga je le v srcu. Stena je padla med njiju. Od trenutka do trenutka sta se ustavila, ogledala se po spodaj ležęči pokrajini, ki so jo križem kražem prepletale ceste, in zopet hitela. Daleč je do vrha. Z mosta, ki vodi proti Planini, se je Jan ustavil. Ozrl se je proti vzhodu. Zagledal je vitko belo poslopje zraven cerkvico in košato lipo.

»Glej, tvoja šola!«

»Da, dobro si si zapomnil.«

»O zelo dobro. Mislim, da ne bom nikoli pozabil tega kraja.«

Oči, ki so strmele tja, so se ovlažile. »Zbogom, lepi kraj,« mu je srce govorilo, »bodi za zmerom pozdravljen! Ti si bil edini odkritosrčen do mene, bedneža. Odkril si, kar je skrivala celo ona, moja miljenka . . . «

Sunkoma se je obrnil:

»Pojdiva, zares lepo!«

Ko se je že bližal vlak, je zaklical:

»Srečno, Majda!«

»Srečno, Jan!«

»Oha«, je zaklical bolestno, ko se je že vlak zazibal, »to sem našel v Jenkovih pesmih, pa sem pomotoma s seboj vzel . . . Srečno!«

Vlak je odpuhal.

Majda je prebledela kot krpa. Že davno so ljudje odšli. Ona je še zmerom stala na istem mestu.

(Dalje prihodnjič.)

Opozarjamo na današnje priporočilo knjige »Vtiskí iz Konnersreuta«.

KATOLIŠKO UDEJSTVOVANJE

APOSTOLAT MOLITVE

Ako bi pa vsaka izmed nas ne zmogla drugega dela v smislu Katoliške akcije, pa ji preostane še en način: namreč *molitev*.

Veliki, globoko zamišljeni, ves svet obsegajoči načrti za delo za Boga in njegovo kraljestvo, se nikdar in nikoli ne bodo posrečili brez množic molilcev in prosilcev za blagoslov temu delu. Vsi delavci in vojščaki na fronti katoličanstva so odvisni od dela teh molilcev. Kdor tem besedam ne veruje, ta še ni nikoli sodeloval pri kakem velikem božjem delu, ta še ni nikoli čutil, kako se bojevnikom za božjo stvar postavljajo vse posvetne moči in sile s titansko močjo nasproti, ki niso od tega sveta, za katerega mi, katoličani, delamo, za katerega smo pripravljeni vse žrtvovati.

Moli! Bodi apostol molitve! Morebiti ti za apostolat dobrega zgleda manjka lastne moralne zrelosti — a moliti moreš. Morebiti ti za apostolat besede manjka prijazna, prikupljiva in močna zgovornost, ki vse potegne za sabo — a moliti moreš. Morebiti ti manjka za apostolat dela časa, moči, vpliva, notranjih ali vnanjih sredstev — a moliti moreš.

Tvoja molitev in tvoje prošnje, naj pride k nam božje kraljestvo, naj se dvigajo kakor svetel oblak proti nebu ter se potem kot rosa milosti vseda na človeške duše in na široka delavna polja božjih borcev: na šole in vzgojevališča, na bolnice in hiralnice, na vladne palače in parlamente, na prižnice in spovednice, na tovarne, delavnice, jetnišnice, misijone . . . Kakšna naloga, kakšna lepota te naloge, sestre, je apostolat molitve!

IZ DEKLIŠKE KATOLIŠKE AKCIJE

Sončen nedeljski popoldan je. Vse v razigranosti prostega dneva, povsod praznično razpoloženje. Prav v takem razpoloženju smo se začele zbirati dekleta one nedelje — bilo je 19. avgusta — v Marijinem domu v Ljubljani k duhovnim vajam. Tamkajšnje čč. sestre so nas sprejele v vso ljubeznijo. Prišle smo posameznice, se spoznavale med seboj, čakale in sprejemale v svoje vrste nove in nove. Tako se nas je zbralo prav lepo število — 39 deklet, da posvetimo en teden svoji duhovni obnovi in da se v tem tednu pripravimo za izpolnjevanje najvišje božje zapovedi: Ljubi svojega bližnjega!

»Pridi, sveti Duh!« Z iskreno molitvijo smo zaprosile božje pomoči in blagoslova. Zaprle so se naše ustnice, da se duše nemoteno odpro k molitvi in spre-

S tečaja dekliške katoliške akcije.

jemanju božje besede. Prečastiti voditelj duhovnih vaj g. dr. Fajdiga nas je v prekrasnih izčrpnih govorih vodil k očiščevanju naših duš. Dva dneva sta bila posvečena prav samo naši notranji obnovi, tako da smo tretji dan vse radostne in dobre pristopile k mizi Gospodovi, pri kateri smo bile odtlej do konca duhovnih vaj vsako jutro presrečni gostje.

Naše duše so bile vse prenovljene, vse pripravljene na delo za izpolnitev božje volje. G. voditelj nas je popeljal v Cerkev: opozoril nas je na pomen in važnost cerkvenega leta, advent in Božič, post, Velikonoč in ta in oni praznik in ta in oni čas, vse tako bogato v cerkvenem življenju! Naloga nas katoličanov je, da liturgija Cerkve ne ostane za nas samo zunanje merilo časa, temveč, da živimo v njej in z njo življenje Kristusove Cerkve v dneh njene žalosti in v dneh njenega radovanja. Z vso pobožnostjo smo sledile molitvam recitirane sv. maše.

Tesno mora biti naše življenje s Cerkvijo, vse naše delo moramo nasloniti nanjo. Imamo sv. Očeta kot namestnika Kristusovega, imamo svoje škofe, imamo svoje župnike. Prav župnike nam je dala sv. Cerkev, da prav posebno skrbijo za naše duše. Zato se jim ne odmikajmo, temveč zavedajmo se, da moramo čutiti v njem svojega očeta, poglavarja naše farne družine, v kateri smo vsi farani otroci. Zato moramo vsak svojemu župniku pomagati po svojih najboljših močeh. To-le geslo smo ponesle s seboj: Vsaka v svoji fari na delo!

V četrtek smo pogledale v veliko nevarnost brezbožništva, ki nam ga je poleg govora g. voditelja ilustriral g. univ. prof. dr. Snoj. Brezbožništvo hoče poplaviti ves svet. Ta povodenj kliče katoliške delavce na boj. Tudi me dekleta nočemo stati prekrižanih rok, tudi me hočemo v boj za Kristusa Kralja.

Dvojno delo: delo z molitvijo in žrtvijo ter delo z dejanji. V delu se bomo takole udeleževale: s svojim zgledom in prijazno besedo bomo vplivale na svoje znanke, na svoje domače, na svojo okolico. Nevsiljivo bomo delale za duhovni prid družin. Mladini bomo dobre mamice, ki jo bomo vodile k božjemu Prijatelju otrok. Vse tako, kot nam je povedal g. kaplan Bartol. Revežem bomo požrtvovalne dobrotnice, skrbela bomo za njih dušni in telesni blagor. Tu nam je dala najlepša navodila gdca Matea, ki je tudi kot najboljša mamica skrbela za nas ves čas duhovnih vaj.

Povsod bomo delale le za zmago in nadvlado Lepote, Resnice in Ljubezni, zato bomo povsod in vedno nastopale proti razvadam današnje dobe, ki nas tlačijo k tlom in ki nam zastirajo pogled v božjo domovino. Vsej današnji dobi moramo vtisniti Boga. Prav vse mora služiti božjemu redu, prej ne odnehamo. Tako smo obljubile, tako smo zaprisegle ob zaključni slovesnosti (25. avgusta) v kapeli: **POVSOD BOGA PO MARIJI!**

Ana Galetova:

I.

Za našo goro pa zarja gori,
vse večere pobarva,
vse strahove spodi
in končno se v moje sanje naliže.

Skozi rožmarin v oknu
vidim beli dom
in na pragu moža
in dobre oči
in srečo v očeh
in srečo v dlaneh.
Skozi rožmarin poje:
»Nocoj pridem, nocoj!«
Srce mu priznava: moj, moj!
In za priznanjem je sama sladkost.
Delo je sladko
in sladka je skrb
in prva zibel
in cela nebesa kodrastih glav.

Za našo goro pa zarja gori,
vse večere pobarva,
vse strahove spodi
in končno se v moje sanje naliže.

TRI

II.

Nimam želja.
Odšel je z modrimi očmi,
odšel je mlad, močan in moj.
Ne vidim drugega kot dvoje ust,
ki so se srečala zato,
da moja je povest dobila konec
in da je pesem requiem motiv.

III.

Ali imam sploh pravico do sanj
v teh temnih, zagrenjenih dneh,
ko lačni nimajo več kruha?

Ali naj sanjam o možu, ki bo bogat?
Ali naj se skoprnim po ljubezni?
Ali naj blazno zavrzem svoj čas?
In — ali smem si želeti otroka?
Kaj naj mu dam in kaj naj mu pokažem?
Kaj naj mu rečem, ko vpraša: zakaj?
Samo želeti je danes že greh
v teh temnih zagrenjenih dneh,
ko lačni nimajo več kruha.

DUŠICA JE ODROMALA...

Jasno nedeljsko popoldne je privabilo dekleta k veselemu sestanku. Med dekleti je bila tudi Tilka: živahen, temperamenten deklíč 14 let. Takrat sva se srečali. In potem sva večkrat bili skupaj na dekliških sestankih in drugih prireditvah.

Tilka je bila sirota, brez staršev, brez doma. Sorodniki so jo vzeli pod streho in dobrotniki so jo oblačili. Ker je kazala veliko nadarjenost, so jo dali šolati v daljne mesto.

Za slovo se je privila k meni in mi gledala v oči. Tako sva si vtisnili v duše: ona mojo — jaz njeno sliko. In nato je med nama nastala daljava.

Tilka v tujini. Tam je sanjala v šoli o jasni bodočnosti in gledala v visoke cilje. Želela je učiteljica postati. Želja pa se ji ni uresničila, ker ni imela sredstev za študij. Z lepim uspehom pa je končala prakso otroške vrtnarice.

Tilka s svojo sanjavo hrepenečo dušo v tujini ni bila srečna. Zajelo jo je bolešno domotožje po domovini in dragih z neodoljivo silo jo je gnalo nazaj domov. In zopet se je znašla v kraljestvu domovine, v njenih gajih, poljih med zelenjem in rožami. Hotela je zaživeti življenje zdravega kmetkega dekleta, da mlado hrepenenje uteši v delu, pesmi in naravi.

Zopet sva se videli. Iskren je bil pozdrav; iskren pogled v one otroške oči, ki so tedaj ob slovesu odnesle mojo sliko. Tedaj je postala otrok moje duše. In sedaj bo zopet ob meni.

Domovina! Ali si dala hrepeneči duši prostora, kjer si odpočije, ozdravi? Da na zelenih tleh postavi grad svojim mladim sanjam in si zorje njivo lepega, plemenitega udejstvovanja?

V šoli ji je pljučnica izpodkopala zdravje — jetika je načela pljuča. Zato ji ni bilo prostora, ne v otroškem vrtcu, ne v družini. In to je bil za njo, po duši pristno mamico, najhujši udarec. A bila je vedno jasnega, smejočega se obraza in imela oči odprte v življenje. Videla je ogromno delo na polju ženske izobrazbe in splošne prosvete. Polna mladih, ustvarjajočih sil se ga je oprijela z navdušenjem.

Z velikim uspehom je posečala otroške, mladinske in dekliške sestanke in prireditve. Njen živahni temperament ji je pri tem pomagal. Njena okolica je kmalu

† Tilka Lamprechtova — Dušica

Opomba uredništva: Žal, da Dušica ni dočakala, da bi Vigred prinesla katero njenih povesti. Prva bo izhajala 1935.

oživel. Posebno malčki so se je oklepali kakor mamice. V svojih predavanjih in govorih je dekletom načrtala pota do vzvišenih ciljev: »Bodite dobre vzgojiteljice mladega rodu, močne matere slovenskih domov.« Dala nam je mnogo lepih pesmi in prizorov, ki so se na dekliških sestankih z uspehom uprizarjali. »Vigred« je večkrat prinesla njene dopise pod imenom »Dušica«. Največ je pisala v bolnici, kjer so jo zdravniki imenovali »Naša mala pesnica«.

Gotovo je imela Dušica v načrtu še mnogo. Saj je bila bogata fantazije in bujnih domislekov. Ali bolezen jo je zalotila sredi dela. Do njenega najhujšega izbruha se ji je upirala in ni se mogla sprijazniti z mislijo na smrt. A sedaj je mirno in vdano obstala pred njenim koščenim obličjem. V bolniški postelji je prebila težke tedne, dneve in ure brez spanja v živi veri, da prehaja v drugo, lepše življenje. Govorila je: »Vem, da odhajam v oni lepi svet k dobremu Bogu, kjer je bil moj duh spočet. Naše duše so ustvarjene za nebo.«

V takem poglobljanju duha je Dušica umirala. Poslavljala se je od svojih, kakor, da gre za nekaj sončnih dni v majski vrt svojega Očeta, odkoder prinese cvetja svojim dragim.

Jasen in lep spomin mi je na zadnje dni Tilkinega življenja. Trpeča »Dušica« mi je pri tem tesneje prirasla na srce, čim večkrat sem jo obiskala. Srce mi je krvavelo: »Sestrica umira.« A ona se je smehljala: »Lepo je trpljenje in lepa bo smrt v zavesti, da grem domov, v nebesa. In duša mi priroma nazaj k tebi, sestra, in te bo spremljala na tvojih lepih in težkih potih. V nebesih bom za te molila.«

Življenje Dušice je z veliko naglico pojemale. Zrla sem njeno veliko dušo, kako je verno gledala v blaženo večnost. V velikem trpljenju še je prosila, naj ji zapojem vse pesmi, katere sva nekoč prepevali ob lepih večerih po delu in trudu. Tiho je sledila pesmi in melodiji in preromala vsa mladostna pota in kraje, kjer je delala in doživljala radost in razočaranja.

Zopet je vzklikala: »Umrla bom! Dan moje smrti bo visok praznik zame in zate, sestra! Prinesi mi belih vrtnic! In Bogeca mi še dajte ...« je tiho, umirajoče dahnila in nato, ko je zaprla ustne, zadnjo pot Bogčevo, je vsa onemela.

Z Bogom združena je Dušica bojevala zadnji boj življenja. V hudih bolečinah je grabila za križem in ga poljubovala. — Zadnji kos pljuč se ji utrga ... S hropečim krikom je zgrabila za tanko nit življenja ... a nit se je utrjala ...

Dušica je zagledala veliki, sončni dan krog sebe, poln pesmi in cvetja, poln majskega dehtenja, ki sije v brezkončnost. Zaživela je v brezmejni sladkosti božje ljubezni — saj se je pokojno nasmehnila, ko smo ji tovarišice dale haljo neveste in venec na glavo in jo položile med zelenje, narcise in šmarnice. Zaplakala sem, ko sem svoji »Dušici« položila bele vrtnice ob smehljajoča lica in na mrtvo srce.

Lahka naj bo slovenska, blagoslovljena zemlja velikemu dekletu in zvesti hčeri — delavki slovenske koroške domovine in preko dragega groba naj veje božji mir in pomlad.

IZSELJENIŠKA NEDELJA

Dne 2. decembra t. l., na prvo adventno nedeljo bomo zopet praznovali izseljensko nedeljo.

Izseljensko in priseljensko naše vprašanje je vprašanje naše vere, našega naroda in naše države. Te probleme reševati je dolžnost celega naroda, nas vseh, vsakega s svojega stališča in svojega razumevanja tega problema. Prav dobro vemo, da pri nas v Sloveniji skoro ni vasi ali mesta, iz katerega ne bi bili odšli ti ali oni od doma na tuje poiskati si košček kruha, ki jim ga dom in domovina nista mogla dati. Ni dovolj, da bi se teh naših ljudi, ki se trudijo v tujini zase in za svoje, spominjali samo ti, ampak je treba, da se jih spomni celotno vaško in župnijsko občestvo. Vsi tisti, ki jim je sreča tako naklonjena, da jim ni treba zapustiti rodnega krova in domače grude, naj se spominjajo prav na izseljeniško nedeljo vseh tistih, ki jim sreča ni bila tako naklonjena.

Me žene in dekleta pa se moramo še prav posebno spomniti naših slovenskih deklet po raznih krajih, kjer se bore za svoj borni vsakdanji kruh. Težke gospodarske razmere jih pode vedno več in več s kmetov v mesta, iz domovine na razne kraje po svetu. Po mestih se službe vedno težje dobe, če se dobe, pa so vedno slabše plačane. Tako pa beda peha vedno več deklet, ki ne morejo najti službe in niti bornega koščka kruha ter varnega zavetja, na cesto v novo in še hujšo bedo. Vemo pa, da katera se poda na to pot, ne najde več nazaj.

Letošnja izseljeniška nedelja naj ima pred vsem drugim namen vzbuditi pri celotnem narodu zavest te zevajoče, krvaveče rane, ki preti ne samo z nesrečo tisočem in tisočem slovenskih deklet, temveč pomeni resno nevarnost za celotni narod. Naše ženstvo, naše ženske organizacije, Marijine družbe imajo zelo važno delo, da letošnjo jesen posvetijo svoj čas in tudi svoja gmotna sredstva oni napravi, ki ima veliki in plemeniti namen pomagati dekletom v tujini, jih reševati, privedi nazaj domov, pa tudi vsem padlim nuditi pomoč, da postanejo vnovič polnovredni člani človeške družbe. Ta naprava je Društvo za varstvo deklet in Kolodvorski misijon v Ljubljani, Masarykova c. 12. Prav mnogo se je že pisalo v našem listu o tem društvu, o tej napravi in o delu, ki ga vrši. Najbolj zgovorne priče tega dela pa so ona dekleta, ki so kdajkoli na katerikoli način uživale njegovo pomoč.

Ni je naloge, ki bi bila vzvišenejša, ki bi bolj zaslužila, da se za njo zavzame zlasti naše katoliško ženstvo, kakor ravno delo za varstvo slovenskih deklet po mestih, po našem jugu, pa tudi daleč od doma. Mislimo, da ni preveč in odveč, ako prosimo in pozivljamo vsa naša ženska društva po vseh naših župnijah, da naj letošnjo izseljeniško nedeljo, 2. decembra, posvete v prvi vrsti proučevanju važnega vprašanja: »Kako pomagati našim dekletom na tujem.« Vse, karkoli se bo iz tega razmotrivanja in proučevanja dobrega pokrenilo v obliki važnih sklepov, prosimo, da pošljejo vsa društva na Društvo za varstvo deklet — Kolodvorski misijon, — Ljubljana, Masarykova 12.

Ker pa vzdrževanje te naprave in raznovrstne dejanske pomoči zahteva vsak dan več denarnih sredstev, se obrača društvo na vsa ta društva, ki so iz ljubezni do dragih svojcev na tujem, pripravljena praznovati izseljeniško nedeljo, da ob tej priliki napravijo zbirko, pa če tudi samo po 25 para od udeleženca in pošljejo to zbirko na zgornji naslov.

Ne sme pa biti ne župnije, ne društva, ne doma, kjer bi se na letošnjo izseljeniško nedeljo ne spominjali naših deklet na tujem. Tudi družba sv. Rafaela si je za letošnjo izseljeniško nedeljo postavila to točko na prvo mesto svojega programa.

Štefica Perovšek:

† MONSIGNOR DON FRANE BULIĆ

(* 4. X. 1846 — † 29. VII. 1934)

Globoka žalost je preplavila Split in okolico nepričakovana vest, da je umrl eden od največjih ljudi, kar jih je dala ta sončna obala.

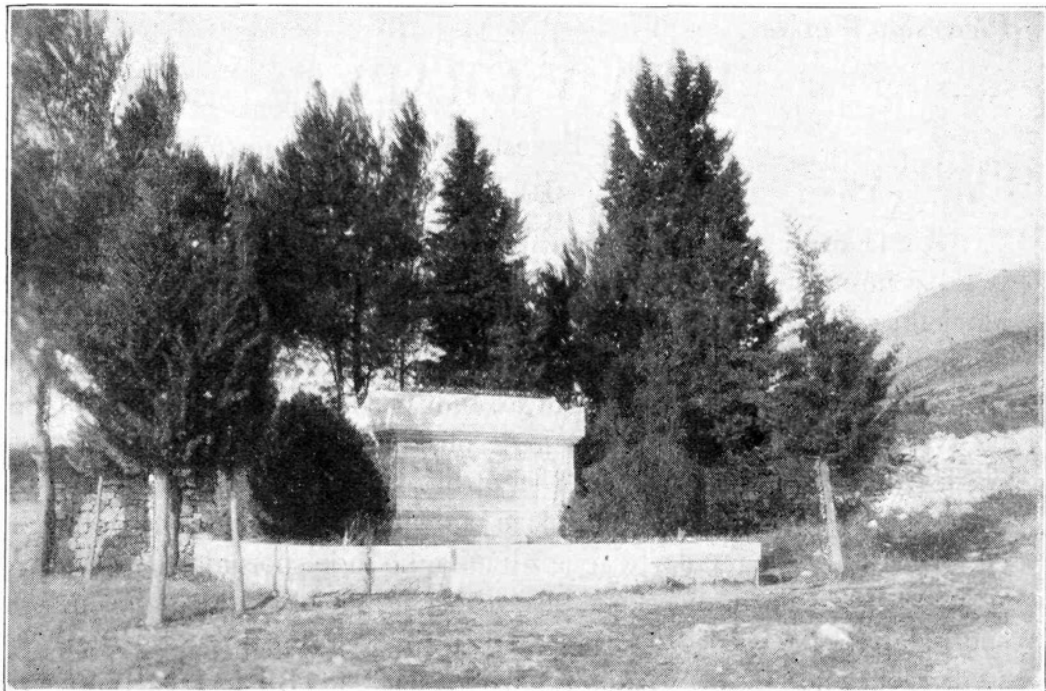
Smrt tega velikana je tudi v mojo dušo zarezala globoke vtise, ki mi bodo ostali neizbrisni. Poznana mi je bila ta velika, častitljiva osebnost; zato si dovljudem v skromnih vrstah tudi v našem listu prikazati, koga je imel in izgubil Split, okolica, domovina, znanost.

Monsignor Don Frane Bulić se je rodil v lepih Vranicah pri Solinu. — Tradicija zemlje, v kateri se je rodil in poklic, kateremu se je posvetil, so zbudili v Don Buliću ljubezen do domače zgodovine in arheologije. Njegovo ime ni samo ime učenjaka, nego je simbol znanosti, Cerkve in rodoljuba.

Ves znanstveni svet in lahko rečemo, vsi široki krogi evropske inteligence se spominjajo imena Don Frane Bulića, ker vsak ve, da je umrl velikan duha, domačemu narodu zaščita, ponos kulture. Umrl je dika Cerkve, značaj, enak krščanskim mučencem; saj je bil Don Bulić oni, ki je zbudil Solinske mučenike, in se z njimi sprehajal po polju, da jih narod slavi in gleda in sedaj zopet legajo skupno z njim v grob. Odkril je najvažnejše spomenike hrvatske zgodovine n. pr. kneza Trpimira, kraljice

Jelene, vdove hrvatskega kralja in matere kralja Štefana itd. Tudi Dioklecijanova palača je bila njegova poglavitna briga. Bil je prvi ravnatelj hrvatske gimnazije, dolgoletni prezaslužni direktor arheološkega muzeja (ki ga je po njegovi zaslugi dobil sončni Split) in pokrajinski konservator za Dalmacijo, častni doktor vseučilišča v Zagrebu, pravi član Jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, član Kraljevske srbske akademije nauk v Beogradu, dopisnik Institut de France v Parizu, pravi član Avstrijskega arheološkega instituta na Dunaju, pravi član Nemškega arheološkega instituta v Berlinu, član Accademia Pontifica v Rimu ter častni član in dopisnik mnogih drugih naučnih zavodov itd.

Dom Don Frane Bulića je bil središče intelektualnega življenja — plemenitih in dobrih akcij, od tu so se po vsej domovini in po ostalem svetu širile vse močnejše vezi s Splitom in z vso Dalmacijo.

Sarkofag † monsign. Don Fr. Bulića v atriju bazilike sv. mučencev v Solinu.

Previdnost božja je hotela, da je zapustil ta svet v skrajnih mejah življenja in to do zadnjega dne v glavnem zdravega telesa, odporen, duhovit in elastičnih misli. Vsako leto je romal v prelepo Slovenijo — Rogaško Slatino na odmor, tako je imel tudi letos ta načrt. Ali Bog je hotel drugače, šel je na malo operacijo v Zagreb, ki je lepo uspela. Ali v noči 29. VII. je prenehalo utripati srce — izročil je svojo veliko dušo Stvarniku.

V globoki žalosti, v črnino odet, je sprejel Split svojega učenjaka-velikana, mrtvega Don Frane Bulića. Njegovo mrtvo telo je zadnjikrat pozdravljalo narod, vsa važna mesta, koder je ustvarjal, delal in se boril.

Njegov pogreb je bil veličasten — kraljevski. Pogrebne svečanosti je vodil prevzvišeni koadjutor zagrebski, nadškof dr. Alojzij Stepinac ob asistenci dr. K. Bonefačića (Split) in Nika Pušića (Hvar).

Zastopnik Nj. Vel. kralja, zastopniki vseh patriotskih, kulturnih in drugih društev, nepregledna masa duhovščine in redovništva in ogromna povorka intelektualcev in ostalega meščanstva je spremljala svojega velikega Don Frane Bulića v Solin k večnemu počitku. Položili so ga v že pred 38 leti postavljen marmornat sarkofag, pred baziliko mučenikov z napisom: Tu počiva Franjo, grešnik in nevredni svečenik. Pogrebne svečanosti so izgledale kakor ena velika enodušna manifestacija naroda, velikega spoštovanja, ljubezni in globoke, neizmerne žalosti.

V imenu vseh Vigrednic: Slava in čast Monsignoru Don Franu Buliću!

Venceslav Winkler:

HIŠA V GRAPI

Povest.

(Nadaljevanje.)

10.

Cesta proti Studencu se je zableščala v prvem soncu; posvetilo je skozi mrenaste oblake in raztegnilo pot, da ni bila več kot včeraj. Marjetki se je zdelo, da je res drugačna. Noge so ji omahovale, bila je trudna, rada bi se ustavila in sedla kraj pota. Pa spomnila se je, da pridejo mimo ljudje. Videli bi jo, tudi pozdravili bi jo, mislili bi pa svoje. Na križpotju pred vasjo je obstala. Na levo? Na desno? Na levi bi šla za vasjo, samotna steza bi jo pomirila, trepet v očeh in v obrazu bi ugasnil. Ta trenutek je zagledala starko, ki je prihajala od leve strani. »Bogatajka!« se je zdrznila, ko jo je spoznala. Odločila se je in zavila na desno skozi vas. Hitela je, da bi je Bogatajka ne spoznala. Pehala se je v kratek klanec pred prvimi hišami. Prav sredi klanca je srečala voznika. Ni ga poznala. Bil je mlad fant, zaspano je gledal pred se, zdaj pa zdaj je zamahnil z bičem in malomarno stopal poleg konj. Povesila je glavo in se mu umaknila na drugo stran ceste.

Pred prvo hišo je stal cerkovnik Martin.

»Kam pa, deklič?« je zakričal.

»Daleč!« je odvrnila s stisnjenimi zobmi.

»Star je, ne pozna me,« se je oddahnila. Nekako omotična je hitela po vasi. Široka cesta se je razgrinjala na obe strani in se izpreminjala v velika dvorišča. Slišala je kričanje živali in govorjenje ljudi, videla pa ni nikogar. Podvizala se je, da bi imela vas čimprej

za seboj. Takrat ji je nekje za hrbtom vztrepetal zvon in se oglasil z visokim klicem.

»Pet!« se je zganila.

Pustila je za seboj zadnje hiše. Cesta se je dvignila in se vila po rebri. Ozrla se je. Daleč tam zadaj je videla Poljano. Hiš ni razločila, zagrnjene so bile v neko meglo.

»Kam pa prav za prav grem?« se je začudila.

Ustavila se je in globoko dihala. Neizrečena trudnost jo je obhajala.

»Sedla bi,« jo je obšlo.

Preden se je odločila, je že sedela na obcestnem kamnu. Pod cesto je visela zemlja k polju, po pustem bregu je sem in tja rastlo brinje ali kaka lesnika. Tam spodaj so pa dehtela polja, lepo urejene njive so se smehljale ljudem. Onstran doline so spet rasli bregovi v hribe, pokrite z gozdom in grmovjem.

»Kam pa prav za prav grem?« je gledala Marjetka topo v pokrajino pod seboj. Da, na Poljani je bilo vse tako preprosto. Sklenila je, vzdignila se in šla. Zdelo se ji je, da drugače ni mogoče. Zdaj jo je že obhajal strah. Ali ni nekje v tem napaka?

Tam čez hrib, iz Grape menda, so se vzdignile ptice in s hripavimi klici splavale čez dolino. Zrla je za njimi, dokler niso izginile v gozdovih.

»Domov grem,« si je šepetala, »to se zdaj ne da več izpremeniti. Zgodilo se je in ne morem nazaj. Sama ne.«

Trdno odločena, da se nikjer več ne ustavi, se je vzdignila in se napotila po cesti. Tam od Javorščic je odmeval ropot voz. Izza drevja so se pokazali vozovi, naloženi z rumenim lesom. Vozniki so pokali z biči, da je odmevalo čez dolino. Rdečelični in zdravi so se smejali, žvižgali in peli. Marjetka se jim je hotela ogniti, a ni mogla nikamor, nad cesto je bil breg, pod cesto breg.

»Saj me ne poznajo«, si je dejala in si potegnila ruto čez oči. Ni se ozrla vanje, mrtvo je strmela čez dolino, ko so ropotali mimo nje. Kot v sanjah je čula opazko:

»Graparska je, a zdi se mi, da bi morala biti na Poljani. Vrag vedi, kaj jo nosi tod.«

Zardela je in stisnila zobe. Pospešila je korak in je odnehala šele, ko je ropotanje ugasnilo nekje daleč za njo.

Cesta se je vila pod hribom, venomer se je ozirala čez dolino. Zdelo se ji je, da se Poljana zmeraj bolj jasni. Kmalu jo bodo pogrešili. Saj se ni izgubila, vedeli bodo, kam je šla.

»Kje je?« bo kričal Andrej.

Dekle se bodo smejale. Potem bo prišel kdo in sporočil:

»Davi sem jo videl, proti domu je šla.«

»Ah, da, da,« se bo umiril Andrej. »Saj sva se prav za prav zmenila, naj stopi malo v Grapo. Prav je, prav.«

Pa to bo govoril le radi tujih ljudi, na skrivaj bo pa škrtal z zobmi in preklinjal . . .

»Grapa!« se je zganila, ko je zagledala znano pot pod cesto. V kotlini je ležala vas. Zdelo se ji je, da še spi v temi. Saj je še zgodaj. Ne, vstali so že. Razločno vidi, kako hodi pred domačo hišo nekdo sem in tja.

Ko stopi po poti navzdol, ugasnejo zadnji zvonovi po hribih, ki so peli peto uro. Zazdi se ji, da je obenem z njimi ugasnila vsa pesem, ki jo je motila onstran hriba, nekako sproščena stopa po poti, le zdaj pa zdaj jo prešine misel na Andreja. Jutranja vedrina jo je potešila, ves čas se ji mota pred očmi vprašanje, zakaj je prav za prav odšla s Poljane. S težavo tlači nemir nekam na dno, ogleduje se, da bi našla oporo in se česa oveselila. Ničesar ne najde.

Sklonjena in bleda hiti mimo Puštalarjeve hiše. Zdi se ji, da je nekdo stopil na prag in gleda za njo, a se ne upa ozreti.

Domača hiša. Tiho odpre vrata.

»Ježeš!« se ustavi stari Petron.

»Nič, nič«, hiti Marjetka, »samo malo sem prišla pogledat.«

Osupel gleda starec za njo.

Marjetka je doma. Zdi se ji, da je preživela pol leta v nekih blodnih sanjah, zdaj je pa spet ozdravela. Dom je lep. In tih. Ljudje se ne umikajo drug drugemu, premalo jih je. Grapa je tako mirna, naj se zgodi karkoli, ničesar je ne bo zmotilo. Življenje teče po veliki cesti nad vasjo, ne ozre se v Grapo, Grapa je predaleč od vsega. In Marjetka misli, da je prav tako. Zdaj ima, kar je hotela, tisti prečudni mir in tišino. V prvih trenutkih se počuti srečno, prosto vsega hudega. Celo zapela bi, tako jo razvedri toplo sonce, no, med prijetne misli se vendarle počasi pomikajo podobe o zadnjih mesecih.

Kuha na domačem ognjišču, misli pa na Poljano. Pogrinja mizo, oče in brat strmita molče vanjo, zraven pa preudarja, kaj delajo pri Gornikovih. Kosilo ji ne gre v slast. Nečesa ne more pozabiti, čeprav hoče in stiska zobe. Ne da se. Vas je prav taka še kot prejšnje dni, nič se ni izpremenila. Simček nekaj pokašljuje, kadar pride mimo, trmasto pripoveduje, da se je že naveličal tega sveta. Drugače nič novega. Kar tako mimogrede posluša, oči ji pa begajo proti Poljani.

Ničesar ne vidi, hrib nad vasjo zakriva pol sveta. Ne oče ne brat ne vesta, čemu je prišla. Ali pa slutita. Oče najbrže. Star in siv jo opazuje izza mize in dozdeva se ji, da jo bo zdaj pa zdaj nekaj vprašal. Kaj je prav za prav storila? Kakor se ji je zdelo med potjo vse razumljivo, obstaja zdaj pri vsaki stvari. Ali je bilo potrebno? Oče pripoveduje, kaj bodo delali, Tonče pritrjuje z zamolklim glasom. Zdi se ji, da je ne poznata več. Ko jo gledata, sta tiha, mračna, kakor bi prišla v hišo tujka. Doma ni kot drugod. Odšla je in je ne poznajo več. Grapa leži nekje daleč onstran tega sveta. Oh, tak dom!

Jesenski motiv.

Vendar je vse okoli hiše kot poprej. Mogoče pa gleda z drugačnimi očmi. Ko se ustavi pred hlevom in se ozre po ozki dolinici, ji pride prvič na misel kako je Grapa tesna, tako tesna, da se ne da dihati. Komaj jo obide misel, že razločno čuti neko težo v prsih, neko utrujenost, jasne oči se ji skalijo, povsod vidi same skale, težko razdrapano pot proti cesti, tri hiše s slamnatimi strehami in tesnimi okenci, da, in še oče, ki se prikaže na pragu, je ves sključen kot bi ga tlačila zemlja krog njega.

NAŠA NARODNA DRUŽINA

Prišli smo v slovensko župnijo ob slovensko-nemški jezikovni meji na Koroškem. Župnija je bila še do razsula stare monarhije čisto slovenska, v cerkvi se je vse opravljalo v slovenskem jeziku: pridiga, petje, molitve. Le šola — ta grobokop našega naroda na Koroškem — je bila nemška. Ta je potujčevala naš rod. Po prevratu je prišel v župnijo nemški duhovnik, čez noč je postalo v cerkvi vse nemško: pridiga, molitve, petje, in seveda tudi kateheza v šoli. Od tedaj se župnija rapidno ponemčuje. Mladina že moli nemško, kmalu se bode tudi v slovenskih domovih molilo nemško, in ne bo dolgo, pa bo slovenstvo v župniji popolnoma propadlo — če bo šlo tako naprej. Žal je takih župnij na Koroškem vsaj en ducat in še več.

Prišli smo torej v omenjeno župnijo in omenil sem, kako se župnija hitro ponemčuje, a mi je eden izmed spremljevalcev hladno odgovoril: Ko dorastejo sedanjih otrok otroci, bo pa dobro! — Torej, ko bo župnija čisto ponemčena, bo pa dobro! Kaj naj rečemo k temu? Je to stališče pravilno, ta brezbriznost slovenskega človeka napram ponemčenju slovenske župnije? Ne, in stokrat ne! To nam ne more biti vse eno, če se ponemčuje naš narod in naša zemlja! In s polnim prepričanjem rečem: Kdor ne čuti dušne boli v očigled potujčevanju naše zemlje in našega ljudstva, kdor ostane pri tem brezčuten in brezbrizen — ta ni pravi Slovenec!

Kaj se pravi: biti Slovenec? Slovenec biti se pravi: priznavati se k svojemu narodu in ljubiti svoj narod. Tako kakor je rekel neki Nemec: »Tudi jaz sem Nemec in ljubim svoj narod.« In »ljubiti svoj narod« pomeni: ljubiti ves svoj narod. Kajti narod je organična celota. Narod je telo. Odsekaj človeškemu telesu roko — ali bo telo napram tej izgubi ostalo brezčutno in brezbrizno? Nikdar in nikoli! Podobno pa tudi narodno telo in noben ud narodnega telesa ne more ostati brezbrizen, če se kak ud nasiloma loči od narodne celote. Kakor človeško telo z vsemi silami brani vsak ogroženi ud, tako mora ves narod in vsi posamezni udje čutiti bridko bol, če je bil kak ud ločen od narodnega telesa. In ves narod in vsi posamezni udje morajo zastaviti vse svoje sile, da ostane narodno telo neokrnjeno, in če je bil kak ud nasiloma ločen od narodnega telesa, se mora potruditi vse telo, da se ločeni ud zopet združi z narodno celoto.

Te brezbriznosti za usodo celotnega narodnega telesa mora biti konec med nami! Če drugega ne moremo, vsaj sočuvstvujmo z ogroženimi udi narodnega telesa. Zakaj smo žalovali, ko smo izgubili Koroško? Zato, ker je bil odtrgan en ud od našega narodnega telesa. In ponovno rečem: kdor je bil nasproti tej in podobnim izgubam brezčuten in brezbrizen, ta ni pravi Slovenec, ta ne čuti slovensko!

Ena narodna družina smo. In kakor v družini žalujejo za vsakim umrlim ali izgubljenim družinskim članom, tako vsa narodna družina žaluje za vsakim izgubljenim članom narodne družine. Pripadnike naroda družijo sorodstvo krvi in jezika. Zato se imenujejo med seboj: bratje in sestre po krvi in jeziku.

Žena, mati je velika vzgojiteljica naroda. Ves mladi rod gre skozi njene roke. Zato je dolžnost žene, matere, da vzgoji otroke v zavedne člane svojega naroda. Te vzgoje je med nami Slovenci do sedaj precej primanjkovalo. Zato

toliko narodne mlačnosti in brezbržnosti med nami. Zato se Slovenec tako hitro izneveri svoji narodnosti, ko pride med tujce. Večkrat opazujem, kako se Slovenci hitro asimilirajo tujim narodnostim. Nasprotno pa kaže Nemec mnogo več odporosti. Opazujem, kako Nemec med samimi Slovenci ostane Nemec, vzgaja svoje otroke v nemškem duhu, govori in moli ž njimi nemško.

Najbolj viden izraz narodnosti je materinski jezik. Jezik je vez, ki veže ves narod v celoto. Mogoče Jud ostane Jud, tudi če pozabi svoj jezik, o Slovencu je gotovo, da če izgubi svoj jezik, izgubi tudi svojo narodnost. Brezdvomno imamo na Koroškem ljudi pristno slovenske krvi, a izgubili so slovenski jezik in so Nemci.

Materni jezik ni kakor obleka, ki jo morem poljubno menjati. Materni jezik je etična, nravna dobrina, ki jo moram ceniti in spoštovati. Kako lepo je govoril o maternem jeziku škof Slomšek! Kako je opominjal ljudstvo, naj ostane zvesto svojemu maternemu jeziku! V vzgojne čitanke bi morali priti ti Slomškovi slavospevi na materinski jezik in mladina bi se jih morala naučiti na pamet!

In drugi duševni velikan slovenske krvi, dr. Evangelist Krek, kako je on sodil o materinskem jeziku? Govoril je: »Jezik ni mrtvo sredstvo kot denar v kupčiji, marveč je zvezan z mojim srcem, z vsakim dihljajem mojim, z najlepšimi spomini mojega življenja. V tem jeziku sem prvič pozdravil svojo mater, zvezan je s trenutki veselimi in žalostnimi mojega življenja.« — In o zvestobi do lastnega naroda je Krek govoril takole: »Premislimo, koliko smo dolžni narodu svojemu! Samo prejemali smo! Zato pa smo dolžni narodu svojemu kot staršem ljubezen in hvaležnost, spoštovanje in pomoč. Kakor je moja dolžnost, spolnjevati zapoved: Ne ubijaj! Spoštuj očeta in mater! — ravnotako je moja dolžnost, da ljubim svoj narod. To je etiško.«

In nič drugače ne sodi o teh stvareh katoliški Nemec. Tako je zapisal nemški jezuit Jurij Saški (Georg von Sachsen) v »Lepši bodočnosti« št. 37. l. 1933.: »Pred vsakim maternim jezikom moramo imeti visoko in globoko spoštovanje, ker prihaja od Boga, je izraz od Boga ustvarjene duše. Zaradi Boga ima vsak narod, vsak rod sveto, od Boga dano, neodvzemljivo pravico do svojega maternega jezika.« — Svojim sonarodnjakom sem po božjem redu bližji nego drugim bratom na svetu. Dolžan sem jim posebno ljubezen. V tem smislu velja beseda severnonemškega nacionalističnega pesnika pl. Selchowa tudi za nas: »Rojen sem, da nemško čutim, sem popolnoma vpostavljen na nemško mišljenje. Najprej pride moj narod, in potem drugi mnogi, najprej moja domovina, potem svet.«

Mogoče kdo misli, da sedanja Avstrija, ker noče združenja s hitlerjansko Nemčijo, noče biti nemška. Toda motil bi se, kdor bi tako mislil. Dolfuss je pri vsaki priliki poudarjal: nemštvo Avstrije in avstrijsko mladino hočejo vzgojiti zavedno nemško. Na vse šole v državi so poslali knjižico »Domovinska vzgoja (Vaterländische Erziehung)«, ki ji je predgovor napisal minister Schuschnigg (Sušnik). Tu stoji na 35. strani »Domovinska vzgoja v Avstriji mora biti nemška. Mladino moramo učiti, da je nemška in jo moramo navajati, da svoje nemštvo ljubi in goji. Avstrijska mladina! ljubi nemški jezik... ljubi nemško književnost... ljubi svoje narečje... ljubi šege in običaje svoje domovine... goji narodno pesem... ljubi domačo glasbo« itd. —

Tudi slovenska mati mora slovenskega otroka naučiti, da ljubi svoj jezik in svojo narodnost in da jima ohrani zvestobo tudi v tujini. Verna slovenska mati mora otroka vzgojiti v dobrega katoličana, vzgojiti pa ga mora tudi v dobrega Slovenca in Slovana. Slovenci smo Slovani in božja volja je, da to tudi ostanemo. Kot take nas je Bog ustvaril, naša narodnost je del našega bistva, naša naravna pravica je, da svojo narodnost gojimo in ohranimo. Kdor bi nam kratil to pravico, bi teptal našo človeško osebnost, bi grešil proti naravnemu pravu, ki je božje pravo, ker je od Boga dano.

Naša narodna družina sega gori do Št. Gotharda, gori do Gospesvete in doli do Tilmenta. Vse nas druži sorodstvo krvi in jezika. Toda naša narodna »žlahta« je še mnogo večja. Poleg slovenske narodne družine obstaja tudi južnoslovanska družina, ki je tudi zvezana po sorodstvu krvi in jezika in ki obsega: Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare. Še večja je slovanska družina, ki obsega vse Slovane. Kakor pripadniki posamezne družine, tako pridejo tudi pripadniki velike slovanske družine večkrat kaj navzkriž. Toda, kar velja za poedino družino, velja tudi za veliko slovansko družino. Žlahta ostane žlahta. Brat ne more zavreči brata, kajti veže ju naravno sorodstvo krvi. Prijatelji morejo raztrgati vez prijateljstva, toda vez sorodstva krvi se ne da raztrgati. In četudi pride med člani družine do nesoglasij, naravna vez sorodstva ostane. Brat mora odpustiti bratu, sestra sestri. — Isto je z narodi. Ne moremo zavreči narodov, s katerimi nas veže vez plemenskega in jezikovnega sorodstva. Naši narodni nasprotniki so se potrudili, da bi nam ogrdili posamezne slovanske narode, da bi nas ločili in razcepili. Storili so to, da bi nas lažje vladali in zatirali po geslu: divide et impera (loči jih in vladaj jim)! Toda brat ostane brat. Četudi nam na ostalih Slovanih to ali ono ne ugaja, naši bratje in sestre so po krvi in jeziku! Veže nas z njimi naravna vez plemenskega in jezikoslovnega sorodstva in ne smemo jih zavreči. Dolžni smo jim večjo ljubezen nego ostalim bratom in sestram na svetu. To je zahteva narave, to je tudi zahteva vere, ki narave ne uničuje, marveč zida na njej in jo spopolnjuje.

Skupaj moramo držati vsi Slovani. V tem je naša rešitev. Sloga jači, nesloga tlači. To velja posebno za slovanske narode. Dosti imamo sovražnikov Slovani, ki bi si radi prilastili našo lepo zemljo, nas pa zaslužnili. A z božjo pomočjo bomo vsem kos, če bomo složni med seboj in če se bomo v bratski vzajemnosti podpirali med seboj. Če pa se bomo med seboj prepirali, bo naša zemlja postala plen sovražnih tujcev in svobodni Slovan bo postal tujcev rob.

V neki nemški knjigi berem: »Meje, ki so jih potegnile pariške mirovne pogodbe Nemčiji in Avstriji, gredo, kakor je nekoč vrgel dr. Ignac Seipel v sveti jezi svetu v obraz, sredi skozi živo meso naše narodnosti.« — Kaj pa naša sveta jeza, če pomislimo, kako režejo meje po sredi skozi živo meso našega naroda ...! Slovenska žena in mati! Vzgoji v slovenski deci plamtečo ljubezen za vso našo zemljo, za celokupno naše narodno telo, za vso našo slovensko in slovansko družino!

Poravnajte naročnino!

R. Smersu:

DVA VAŽNA ZAKONA

I. ZAKON O ZAVAROVANJU ZA STAROST IN ONEMOGLOST

V naši državi so za starost zavarovani samo zasebni nameščenci in zasebne nameščenke v Sloveniji in Dalmaciji. Nameščenci in nameščenke v ostalih pokrajinah naše države in delavci ter delavke cele naše države pa nimajo starostnega zavarovanja. Vsa ta ogromna množica — okoli 600.000 oseb brez poljedelskega delavstva — nima v letih starosti nobene pokojnine in tudi ne nobene rente v primeru onemoglosti. Živeti mora od prihrankov in od miloščine. Vsem tem pa se obetajo boljši časi.

Ministrstvo za socialno politiko je vzelo vprašanje starostnega in onemoglostnega zavarovanja resno v pretres in upati smemo, da to prepotrebno zavarovanje kmalu dobimo. Vnel pa se je spor o tem, ali naj se najprej uvede pokojninsko t. j. starostno zavarovanje za nameščenke in nameščence in šele pozneje za delavce in delavke, ali pa naj se najprej uvede starostno in onemoglostno zavarovanje za delavstvo in šele pozneje za nameščenstvo, ker baje oboje zavarovanj naenkrat ne bi bilo mogoče izvesti.

Mi pa smo mnenja, da so tega zavarovanja potrebni vsi: delavci in nameščenci ter delavke in nameščenke. Pa ne samo tisto delavstvo in nameščenstvo, ki je danes zavarovano pri Pokojninskem zavodu in Okrožnem uradu, ampak tudi ostalo delavstvo n. pr. poljedelsko delavstvo, je nujno potrebno starostne preskrbe. Saj vemo in vsi na lastni koži občutimo, da so plače tako nizke, da ni mogoče za starost prav nič prištediti. Zato naj se uredi starostno in onemoglostno zavarovanje za vse delavce in vse nameščence. Nihče naj ne uživa kake prednosti, saj imamo vsi enako pravico do življenja.

II. ZAKON O MINIMALNIH MEZDAH

Drugi važen zakon, ki se nam obeta, je zakon o minimalnih mezdah t. j. zakon, ki bo določal koliko mora delavec najmanj zaslužiti. Tak zakon nam je nujno potreben. Saj vidimo, da je naše delavstvo tako beraško plačano, da mora pri teh plačah telesno in duševno shirati.

Načrt zakona o minimalnih mezdah je izdelala ljubljanska Delavska zbornica. Po tem načrtu se bodo določile in uredile minimalne mezde s pomočjo mezdnih inspektoratov, ki bodo imeli nalogo krajevnim razmeram primerno urediti delavske in nameščenske plače. V svrhu lažjega in enotnejšega poslovanja pa so dane tem mezdni inspektoratom smernice za ureditev plač s »Pravilnikom glede smernic za določanje minimalnih mezd«, ki ga je tudi izdelala ljubljanska Delavska zbornica.

Kakor nam je načrt o minimalnih mezdah simpatičen, moramo odkrito povedati, da žene — delavke in nameščenke — s tem pravilnikom ne moremo biti zadovoljne. Po tem pravilniku bi namreč bile mezde delavk in nameščenk za okoli

tretjino slabše od mezd, ki bi jih prejeli delavci in nameščenci. *Zakaj to neenako ocenjevanje ženskega dela?* Saj mora žena opraviti polno delo, kakor moški, in če je njeno delo včasih manj težaško, je pa zato pri njenem delu potrebna večja pazljivost in natančnost.

Po pravilniku bi *nekvalificirane delavke* zaslužile

<i>v starosti</i>	<i>Din mesečno</i>
od 14. do 17. leta	225.70 — 338.55
od 18. do 20. leta	338.55 — 496.54
od 20. do 24. leta	496.54 — 564.25
od 24. do 30. leta	564.25 — 609.39
nad 30. letom	609.39

Mezde nekvalificiranih sezonskih delavk je odmeriti s 150% gornjih iznosov, mezde izučenih (kvalificiranih) delavk in nameščenk pa — z izjemo starostne skupine od 14. — 17. leta — s 175%. Nad 30 let stara nekvalificirana sezonska delavka bi torej zaslužila *najmanj Din 914.08*, kvalificirana delavka in nameščenska pa najmanj Din 1066.44. Plače moških pa bodo — kot rečeno — precej boljše.

OTROŠKA ZAVETIŠČA

Največja sirota je delavski otrok. Starše ima in vendar jih nima, ker morajo ti ves božji dan posvetiti borbi za kruh. Oče je od ranega jutra do poznega večera v tovarni in ne zasluži toliko, da bi se mogla družina s tem preživljati. Zato pa mora v službo tudi mati. Dopoldne je postrežnica, popoldne perica. Kdaj pa naj bo vzgojiteljica svojih otrok? Delavski otrok je brez staršev in brez doma, prepuščen je samemu sebi. Njegov dom je ulica s svojo mlakužo, v kateri utone otrokom mladost in krepost.

Cerkev, razna društva in uvidevnejši posamezniki so kmalu spoznali, da je treba tem proletarskim otrokom pomagati. Ustanavljati so se začela, sprva zasebna, nato pa tudi javna otroška zavetišča. Tudi nekatere države so kmalu uvidele, da je telesno in duševno zdrav naraščaj temelj lepe bodočnosti za državo in da je skrb za mladino, posebno za zapuščeno, ena izmed najbolj kulturnih nalog države. Tako so nekatere države že koncem preteklega stoletja začele ustanavljati otroška zavetišča.

Pri nas je urejeno vprašanje o otroških zavetiščih z zakonom o zaščiti delavcev. Ta zakon pravi: »V vseh industrijskih podjetjih, kjer dela preko 100 delavcev, med katerimi jih je vsaj 25 z malimi otroki, katerih nimajo v času, ko delajo v podjetju, komu doma prepuščati v varstvo, morajo lastniki podjetij v neposredni bližini podjetja napraviti posebna otroška zavetišča. Tu se čuvajo otroci delavcev, dokler traja delo v podjetju. Lastniki teh podjetij so dolžni poskrbeti za primerne prostore in za opremo, ki je potrebna za tako zavetišče. Istotako pa morajo nastaviti tudi potrebno osebje, ki oskrbuje in čuva v zavetišču nastanjene otroke. Vse stroške za ustanovitev in vzdrževanje teh zavetišč, morajo trpeti lastniki podjetij sami.«

Zakon ima posebno določilo za nova velika podjetja in sicer pravi, da morajo ta podjetja, ko vložijo prošnje za odobritev naprave podjetja samega, istočasno predložiti inspekciji dela v vpogled in odobritev tudi načrte otroških zavetišč.

Te odredbe so sicer dokaj skromne, vendar bi mogle napraviti mnogo dobrega, če bi jih lastniki podjetij izpolnjevali. Kako jih izpolnjujejo, naj pojasni dejstvo, da ni bilo v Sloveniji — kolikor nam je znano — ustanovljeno niti eno otroško zavetišče. In vendar je v Sloveniji mnogo tovarn, kjer dela na stotine mater z malimi otroki. Toda podjetnika, ki je mnogokrat tujec, ki je prišel k nam, da s pomočjo naših žuljev in našega zdravja napolni svoj žep, to prav nič ne briga.

Ali ni nikogar, ki bi napravil red v tej stvari?

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Trgovska šola in trgovski tečaj. C. P. iz B. vprašuje: Ali je po dovršeni meščanski šoli mogoč vstop tudi v Trgovsko šolo ali samo v trgovski tečaj? V čem je razlika med šolo in tečajem? — *Odgovor:* Z dovršeno štirirazredno meščansko šolo se more Vaša hčerka vpisati v Trgovsko šolo. Za vpis v trgovske tečaje se navadno ne zahteva večja predizobrazba. Razlika med obema je v tem, da traja šola dve leti, tečaj običajno le eno leto in da se v šoli predela veliko obširnejša tvarina kot v tečajih.

Nedeljski pouk na obrtnonadaljevalnih šolah. Mati vprašuje: Radi nedeljskega pouka na naši obrtnonadaljevalni šoli vajenci ne morejo k službi božji. Kam naj se obrnemo, da se to spremeni. — *Odgovor:* Po § 12. zakona o zaščiti delavcev je vsako delo ob nedeljah prepovedano. Šola je tudi delo. Obrnite se osebno ali s pismeno vlogo na pristojnega sreskega načelnika oz. obrtnega referenta, ki bo ukrenil potrebno, da se zakon ne bo več kršil.

Obrt in industrija. S. B. iz G. vprašuje, kaj je obrt in kaj industrija. V tej stvari bomo v prihodnji Vigredi objavili članek, ki bo podrobno pojasnil vsebino ene in druge panoge gospodarskega življenja.

Bolniške podpore po izstopu iz dela. C. R. iz M. vprašuje: Koliko časa po izstopu iz dela imam še pravico do podpor pri Okrožnem uradu? — *Odgovor:* Zakon o zavarovanju delavcev pravi: Član, ki je bil v enem letu vsaj 6 mesecev zavarovan in ki zato, ker nima zaslužka, ne more vplačevati članskih prispevkov, uživa pravico do bolniških podpor, ako biva v območju naše države, 3 tedne po izstopu iz obrata. Ako je bil član 2 leti zavarovan najmanj 12 mesecev, uživa pravico do teh podpor 6 tednov po izstopu iz obrata.

Ponovno opozarjamo vse tovarišice — nameščenke in delavke, da se v vseh vprašanjih glede službe, plač, dopustov, delovnega časa, zavarovanja, podpor itd. *pravočasno* obračajo na uredništvo »Vigredi«, ki bo na tem mestu radevolje odgovorilo.

K O L O D V O R S K I M I S I J O N

PRI DUNAJSKEM KOLODVORSKEM MISIJONU

Ko železniške naprave signalizirajo odhod vlaka, tedaj se drenjajo ljudje, da si dobe še kolikor toliko dobro mesto v vlaku. Takrat pa lahko opazujemo tudi damo, ki čisto mirno, z opazujočim pogledom, vsa pazljiva odhaja na peron. Na levem rokavu ima belo-rumen trak z napisom »Kolodvorski misijon«. Za otroke in mlada dekleta ima prav posebno pazljivo oko. Neopažena pristopi h gruči in

skuša ujeti posamezne besede. Ali je tu vse v redu? Ali ne grozi plahemu ali pa tudi preveč podjetnemu dekletu nevarnost? Toliko se zgodi, kar hitro in brez namena, pa vendar potem mlado dekle vse življenje nosi posledice svoje neprevidnosti.

Ali ni treba kje pomagati? Ta-le ženica, napol hroma, z dvema bergljama se komaj premika naprej in tako je sama. Že je misijonarka pri njej. »Ali vam morem kaj pomagati?« — O, pa še koliko! Prostor bi rada v odhajajočem vlaku, prtljago ima, ki naj jo dober človek ponese v voz, pa še nekoga bo treba, da bosta siroto dvignila v vlak. Vse življenje je živila za otroke in vnuke in zdaj nima nihče časa, da bi jo spremljal. Sama med tujimi ljudmi, ki bi jo v gneči suvali in prerivali, bi morala nastopiti potovanje, če bi ne bilo kolodvorske pomočnice. — Še kozarec vode ji prinese k oknu in ženica ni le samo skrbno spravljena v vagonu, ampak jo je sprejel tudi sprevodnik v svoje varstvo do končne postaje. O, saj se pa zdaj tudi čisto dobro počuti, nič več se ne boji in kar dobre volje je postala. Kako lepo je pač, če se ima koga, ki se briga zanj; kar ponosna je, da je tuja dama žrtvovala zanj čas in jo je z vsem oskrbela. To pa je tudi najbolje, česar si stari ljudje tako žele. Misijonarka, ji je dala tudi še belo-rumeno karto, ki jo bo na vsaki večji postaji držala iz okna, da jo bo obiskala kolodvorska pomočnica tistega kraja in jo oskrbela z vsem potrebnim. Kar na peronu je napisala smer in cilj vožnje stare mamice in povsod bo prijazna gospa ali gospodična prišla in sirota ne bo tako sama.

Po prihodu vlakov pa je delo kolodvorske pomočnice še važnejše. V dunajskem velemestu, na vseh peterih kolodvorih, prihajajo mlada dekleta, neizkušena, največkrat prvič z doma, brez vsakega navodila v tujino, nevede nemškega jezika. Nekatere potujejo le skozi mesto v druge kraje, povečini pa take, ki iščejo službe. Vse pa pričakujejo neznane sreče, ki mora biti v mestu doma. Ali pa le suhi košček kruha, ki ga doma ni bilo več zanje ... Z večjim očesom jih kolodvorska pomočnica spozna v gneči. Kaj naj stori zanje? Če dekleta nihče ne pride iskat, poskrbi, da jo kdo spremi na njeno službeno mesto. Kolodvorski misijon se bo tudi nadalje zanimal zanj, kako se ji godi in na ta način bo preprečil marsikatero nakano, ki so jo skovali prekupčevalci z belim blagom, kakor imenujejo razne zvodnike in zvodnice ubogih mladih deklet. Pa tudi dekleta sama, ko jih je kolodvorska pomočnica poučila, postanejo vse bolj pozorne, previdne in pametne. Vsa dozdevna romantika ni nič večja, kot pa strah pred slabimi izkušnjami. Vse tiste, ki so že doma slišale o Kolodvorskem misijonu in niso mogle prav verjeti, kaj je to, so zdaj na lastni koži poskusile njegovo dobroto. Zdaj vedo in bodo povedale tudi drugim, da tu vsaka najde pomoči in nasveta, zlasti pa varstva v tujem mestu. Vse odslej bodo vedele, da je mali kiosk v belo-rumeni barvi na dunajskih kolodvorih kraj, kjer je dobra kolodvorska pomočnica pred in po prihodu vlakov tudi še na razpolago za vsakovrstne nasvete in napotke. Tam vsaka lahko izve, če je ta ali ona posredovalnica, ki jo ta ali oni časopis tako hvali, res poštena in zanesljiva, ali ni morebiti past za mlada dekleta. Tu dobi za mal denar čedno prenočišče, če ne ve, kje naj prenočuje. Pa tudi dekleta brez vsakih sredstev Kolodvorski misijon ne zavrne, ker je taka še prav posebno potrebna pomoči. Marsikateri je ta gotovost zaustavila solze, ki so ji že tekale po licih. Zavetišče ima 15 snažnih postelj, kamor se lahko zatečejo dekleta katerekoli narodnosti ali vere.

Kolodvorski misijon je po vsem svetu zastopan. Je to internacionalna naprava in vsa večja mesta in povečini vse države in dežele so med seboj v stalnih stikih. Zgodilo se je že, da so najoddaljenejši kraji poslali otroka brez vsakršnega drugega spremstva in je čisto srečno in brez vsake nezgode prišel na svoj cilj. (Tako poročevalec; o tem smo že tudi sami poročali na čisto konkretnem slučaju). Povsod namreč, na vsaki postaji je bila pripravljena kolodvorska pomočnica, ki se je zanimala zanj in je poročala na izhodno postajo, da je do te postaje otrok že srečno prispel in ga je zdravega naprej poslala. Freiburg v Švici je materinsko mesto tega svetovnega udruženja »Pour la Protection de la jeune Fille«. Kolodvorski misijon je veja tega velikopoteznega in mnogostranskega dela, toda važna in zelo močna veja; kajti prav na potovanju in na kolodvorih se skrivajo premnoge nevarnosti za potujoče ženstvo. Dunaj je središče za avstrijske kolodvorske misijone, ki se vsi vzdržujejo s samimi prostovoljnimi prispevki dobrih in plemenitih ljudi. Poleg prej omenjenega zavetišča je tudi še prostoren dom (glej opis v 5. šte. Vignedi!) za prenočišče in stanovanje potujočemu ženstvu. 50 gospa in gospodičen vrši kolodvorsko delo, ki je zelo utrudljivo in odgovorno; zato se pa tudi menjavajo vsake dve uri.

Na vseh dunajskih kolodvorih, pa tudi v obdonavskih pristaniščih, pri avtobusih in v zadnjem času celo na aerodromu se kažejo kioski v belo-rumeni barvi ali nalepljeni plakati Kolodvorskega misijona, kjer vrše katoliške dunajske žene važno delo. Na vseh manjših postajah pa so v najbližji okolici požrtvovalne žene, ki prihajajo na kolodvor, kadarkoli se prijavi kaka pomoči ali nasveta potrebna žena.

Naj opišem še par prizorov, ki sem jim bil sam priča! Kolodvorska pomočnica zagleda nenavaden prizor. Dva mlada človeka, ki sta ji bila že pred prihodom vlaka sumljiva, in mlado dekle, ki si očitvidno ne zna pomagati. Oba moška nosita dekletovo prtljago, s katero je izstopilo dekle iz vagona tretjega razreda. Kol. pomočnica je takoj pregledala situacijo. Takoj se vmeša v pogovor: »Gospodična, ali poznate oba gospoda,« — »Da, midva pozna gospodično,« odgovorita mladca. »Ne, ne poznam jih«, dekle plaho odgovori. »Potem nosite vendar sama kovčeg. Kako naj se neznani ljudje trudijo z vami.« Treba je previdno potipati, preden se za koga zavzameš! — »Ne, gospodična pojde z nama.« — »To bomo šele videli. Prosim, legitimirajte se!« — »Legitimirajte se,« je ponovil stražnik, ki je opazoval ta prizor in takoj opazil migljaj kol. pomočnice, ki prav v takih slučajih vrši policijsko delo. Oba moška sta morala na stražnico; sta že znana ničvredneža in sta hotela izkoristiti lahkovernost mlade potnice. Res je bila neprevidna; kakor se to večkrat zgodi, je tudi ona dala v časopis ženitno ponudbo in je seveda dobila prav dosti ponudb. Eden izmed mnogih interesentev pa je bil seveda prav ta, ki je moral pravkar na stražnico. V daljšem dopisovanju je spravil iz nje zadnje prihranke. Tako sirota sedaj, ko jo je sprejel Kolodvorski misijon, ni imela druge želje, kakor to, da se odpelje čimprej nazaj domov. Ko se je v zavetišču Kol. misijona zopet enkrat brez skrbi naspala, je drugi dan v spremstvu kol. pomočnice odšla na kolodvor in se za eno skušnjo bogatejša, odpeljala domov.

Vsa trudna in upehana sedi na kolodvoru mati s tremi otroki. Kaj je z njo, kam se vozi, kam potuje? Ničesar ne more kolodvorska pomočnica spraviti iz nje, ker ne razume nemščine, ne kakega drugega svetovnega jezika. Končno je kol.

pomočnica iz njenih papirjev razbrala, kaj in kako. Vrača se iz tuje države, kjer je bil mož rudar, se je tam ponesrečil in zdaj so poslali njo z otroki v domovinsko občino. Vozi se preko Dunaja, kjer mora čakati za zvezo v domačo deželo do prihodnjega dne. Kol. pomočnica jo odvede v zavetišče, kjer nji in otrokom oskrbe večerjo. Po dolgem času spe zopet v postelji, na snažnem in brez skrbi. Drugi dan jo odpelje vlak v domači kraj

Kol. pomočnica dela to in podobno delo popolnoma brezplačno. Njeno delo je prostovoljno in samo dobrodelno. Marsikatero od petdeseterih kol. pomočnic na dunajskih kolodvorih so v prav različnih poklicih: uradnice, akademičarke, gospodinje i. t. d. Postrešček na kolodvoru to ve in zato je materi s tremi otroki radovoljno in brez plačila prenesel vso prtljago v vagon, češ, sirota je in kol. pomočnica tudi ne more vsemu kaj. Ali je morebiti res, da je tudi dobrota nalezljiva? N. F. P.

P O Ž E N S K E M S V E T U

Če pride emancipacija prehitro ... Kakor v civiliziranih državah, tako se tudi v azijskih predelih ženske zmerom bolj osamosvajajo. Klic: enakopravnost — je zmerom pogostejši. Ženske prihajajo iz svojih tisočletnih družinskih svetišč v javno življenje in segajo po moških opravilih. Če je prehod reden, da ni skokov iz ekstrema v ekstrem, je vse v redu. Če pa dobi žena, ki je tisočletja samevala v domačem družinskem krogu, nenadno pravico za vstop v javnost, se večkrat loti nenaravnih dejanj, namreč dejanj, ki njenemu ženskemu nravu v prav nič ne odgovarjajo. Tako beremo v listih, da so si omislile Kitajke, ki so bile doslej znane kot najboljše čuvarice lepega, intimnega družinskega življenja, ona sedla za ježo na konjih kakor moški. V Šanghaju so si ustanovile poseben jahalni klub, kjer posnemajo moške jezdece v vseh podrobnostih. To je gotovo znamenje, da se kitajska žena oddaljuje svoji znani ljubezni do materinstva. Vsaj to je dobro, da se ta novi običaj pretirane emancipacije za enkrat vzdrži bolj med takozv. boljšimi krogi. Kmetiska žena se še ne bo tako zlepa približala novotarijam, ki mehki ženski čudi niso v čast.

Ekspedicija, sestoječa iz samih žensk. Angleška arheologinja miss Garrod je organizirala ekspedicijo, ki namerava oditi v Palestino in končati izkopavanja na gorovju Karmel. Ekspedicijo tvorijo same

ženske, le za najtežja dela bodo poklicale na pomoč bližnje Arabce. V pogorju Karmel je namreč mnogo predzgodovinskih najdb, ki zanimajo pred vsem žensko: razni okraši za na obleko, pokrivala, glavniki in predpasniki, sestavljeni iz školjk. Miss Garrov pa misli poleg tega najti zvezo med temi najdišči in neandertalskim človekom.

Mati ruske revolucije zbolela. Kakor poročajo češki listi, je pred kratkim hudo zbolela 90 letna ruska revolucionarka Katarina Breškovska, ki jo imenujejo »mater ruske revolucije«. Starka živi na malem posestvu v bližini Prage in je zadnje dni zaradi možganskih krvavenj oslepela in onemogla.

Svetovna vojna — in sodobna angleška ženska mladina. Posledica nazadovanja rojstev na Angleškem v vojnih letih 1915 — 18 je izredno občutna. Sam London izkazuje letos za pet tisoč deklet v starosti 17 do 18 manj, kakor jih je imel doslej. Prihodnje leto bo primanjkovalo že 10.000 deklet. To stanje se bo nekoliko izboljšalo šele leta 1938., kajti število rojstev je l. 1920. začelo zopet rasti. Toda danes je to stanje v Angliji neprijetno: neštivilne angleške trgovske pisarne čutijo doslej neznano pomanjkanje naraščaja: vajenk v starosti od 17 do 18 let za strojepisje in druge lažje opravke, ki so jih doslej oskrbovale ženske, manjka. Oblegane posredovalnice si ne vedo pomagati in ogласi v dnevnikih so brezuspešni. Podjetniki se

morajo zadovoljiti z omoženimi ali starejšimi nastavljenkami, ki pa zahtevajo višje plače. V službo se je vrnilo tudi več pred leti upokojenih strojepisk ...

Ženska in šport. Kakor pretirava danes vsa moška mladina športno norijo, tako se ji predaja polagoma tudi ženska mladina. Pa dasiravno šport utrja moško telo, mu vzgaja, če je pametno gojen, voljo in druge dobrine nudi, kakor trdijo strokovnjaki, je za žensko telo škodljiv. Tako vsaj učijo zdravniški strokovnjaki. Pred nedavnim je n. pr. predaval vodja ortopedične klinike krajevne univerze v Milanu dr. de Francesco o škodljivih vplivih pretiravnega damskega športa. Profesor je opozarjal, kako škodljive so zdravju ženske telesne konstrukcije naporne orodne vaje in težke športne panoge. Njegova opazovanja potrjujejo tudi opazovanja na sellheimski kliniki. Tu so namreč ugotovili, da je sorazmerno največ nenormalnih porodov pri takih ženah, ki se preveč bavijo s športom, dasiravno so drugače lepo razvite.

Debeluške. Znan je klub newyorških mož, ki tehtajo visoko nad sto kilogramov. Zdaj pa čujemo, da so tudi nekatere članice ženskega spola kljub »času vitke linije« dosegle lepo število kilogramov telesne teže. Tako tehta neka Uruguayka 210 kg in si je s tem privzela naslov »najtežja na svetu«. Takoj za njo pa pride najdebelejša Španka, ki tehta 203 kg. Najtežja ženska v Nemčiji tehta »samok« 201 kg. Vendar ni na svetu še tako hudo!

Služkinja prejela največjo književno nagrado. Te dni je bila podeljena največja književna nagrada Danske, t. zv. nagrada Andersena. Prejela jo je neka služkinja, ki je napisala roman »Ključ smrti«. Kakor se trdi v književnih krogih je ta roman prvovrstna senzacija, ki bo odjeknila po vsem svetu.

Kaj je smoter ženske policije? Ženska policija je nastala po zamisli Mednarodnega ženskega sveta. Ta zamisel se je začela najprej izvajati v Združenih ameriških državah, kjer je bilo zaupano neki ženi nadzorstveno delo nad otroki, mladino in ženskami. Tekom časa pa se je pokazalo policijsko delo ženske tako koristno, da so policijski ženski uradi rasli kakor gobe. Danes so urejene ženske policije v mnogih ameriških mestih in slovijo po najboljši

organizaciji na svetu. Ameriška Zadruga ženske policije je dala predlog, da se osnuje Mednarodna zadruga ženske policije, ki naj bi reševala vprašanja glede vzgoje, dela, dolžnosti in pravic ženic-policajev. Tem vprašanjem se je delno posvetila tudi Zveza narodov. Mnoge evropske in inozemske države so videle v ameriških ženskih policistkah dobro stran ženskega uporabnega duha. Zato so začele ta sistem prenašati v svoj državni red, seveda pod drugimi vidiki kakor v Ameriki. V Avstraliji so n. pr. dali ženskam nadzor nad mladino in delo v protialkoholnem gibanju. V Nemčiji nadzor nad mladimi kriminalisti, v Angliji, na Norveškem, Danskem, Čehoslovaškem in Poljskem jim je glavni smoter borba proti propadanju ženske časti in proti nemoralnem čtivu. Poljska ženska policija obstoja kot »Odbor proti trgovini žensk in otrok«. Ta odbor je organiziral v zvezi z glavno državno policijo trimesečni tečaj za ženske, ki žele postati policistke. Zdaj je na Poljskem 56 žensk v taki policijski službi. Dunajska Caritas socialis prireja tečaje za ženske policijske službe.

Krasota slovanskih narodnih noš in plesov. V okviru letošnjega velesejma se je vršil v Ljubljani festival slovanskih narodnih plesov. Iz vseh krajev Hrvatske, Dalmacije in Srbije so prispele skupine narodnih noš, da bi pokazale Slovencem v narodnih plesih svojevrstno dušo svojega ljudstva. Celo iz Bolgarije, Čehoslovaške in Poljske so prispeli dragi gostje v svojih značilno pisanih nošah. Tri dni zaporedoma so nastopali na širokem prostoru v Tivoliju in nam odkrili v plesih svojo zgodovino, svoje trpljenje in radost. Vsak ples za se je bila umetnina, dragocen ostanek iz preteklih dob. Pretresljivo se je izražala boleost istrske skupine, boleost siromašne zemlje, boleost večnega narodnega pritiska. Tudi Beli Kranjci so v svojem kolu pokazali svojevrsten kotic svoje duše. Le to je škoda, da niso mogli priti k nam Ziljani s svojim »Rajanjem pod lipo«. Avstrijska vlada jim je tik pred odhodom odvzela potne liste. Vse tri dni, ki so žareli od pisanih narodnih noš, od veselih dekliških lic, je Ljubljana v desetisočih obiskovala plesne prostore ter občudovala lepoto slovanske duše.

† Pavla Medenova

SESTRICI IN PRIJATELJICI PAVLICI V TRAJEN SPOMIN.

* 27. XI. 1912. — † 19. VII. 1934.

Begunje pri Cerknici.

Pa je ugasnila lučka sredi pomladi. Še enkrat je vztrepetal plamen z vso silo mladega prebujenja — potem pa ugasnil — in naše Pavlice ni bilo več ...

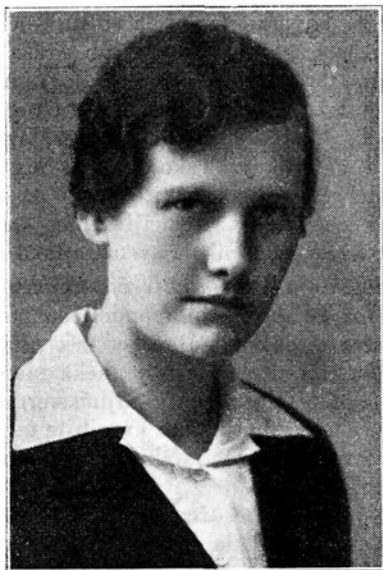
Vsi smo se že privadili njeni bolezn — skoraj 8 let je bolehal. — Njena bolezen je bila težka, najhujše pa to, da je bila skoraj vedno, zadnje tri tedne celo nepretrgoma priklenjena na bolniško posteljo; ko jo je klicalo življenje z vsem svojim vabečim koprnenjem, vendar ni nikoli tožila. Upanje ji je vstajalo vsak dan, kakor sonce na obzorju, za vsak žarek ljubezni je bila hvaležna in se ga je razveselila, kot je znala le ona: s smehljajem na obrazu in s pesmijo na ustnicah. Nikoli ni klonila. »Bo že boljše«, je rekla in trpela z novo močjo. Njeno upanje na skrajšnje ozdravljenje in obenem že tiha vdanost v božjo voljo se zrcali v verz, ki ga je sama napisala v dnevnik tik pred smrtjo: »Bog mi je dal srce, mi je dal roke in mladost ... O, v moji duši je up kot majnikov vonj: Ničesar mi Stvarnik ni ustvaril zastonj!«

Toda Bog je hotel svojo cvetko obvarovati pred življenjsko nevihto. Očistila se je v trpljenju; darovala se je tudi za druge. Gospod se jo je usmilil in ji spolnil njeno zadnjo željo: »Jezus, reši me, trpim!« Bila je tudi zvesta Marijina hči, zato jo je še v zadnjih trenutkih klicala: »Marija, pomagaj!«

Ležala je sama, roža med rožami, na mrtvaškem odru. Poslednjič so jo obiskovale tovarišice, poslednjič je hotel videti njen smehljajoči se obraz vsak, ki mu je bila Pavlica draga ... in teh ni bilo malo.

Končno smo se poslavljali od naše Pavlice ob mrzlem grobu. S cvetjem smo ji pognili jamo in jo s pesmijo spremili v novi dom, kjer bo Pavlica srečna pri svojem ženinu Jezusu in Mariji, svoji materi in nas tudi tam ne bo pozabila.

Nas pa tolaži upanje, da se skoro snidemo — nad zvezdami, o Pavlica naša!

ANGELA ZUPANEC

† 10. avgusta 1934 na Stari Fužini ob Bohinjskem jezeru.

Kot da je pomota, da ni mogoče, se nam zdi, da je ne bo več med nami mirne, uslužne in ljubeznive Angele, prodajalke v Kmet. društvu.

Kdor je bil kdaj v Bohinju, jo je moral spoznati, ne samo navidezno, tudi dobroto njene duše. — Kaj ji je bilo pretežko? Česa ona ne bi mogla storiti?

Skrito, skrito pa je v globini njeni ključala smrt in jo vabila ... »Samo za nekaj časa« je rekla, »in spet bo dobro«. In je legla, res samo za nekaj časa. Tiho, kot je bilo njeno življenje, kot bela, nedotaknjena cvetica je sklonila glavo, da nam je zajokalo srce.

Odpočij se v božjem miru, dobra Angela!

MARIJINA KONGREGACIJA V DOBU

Na planine, na planine,
vedno žene me srce,
da gledal z jasne visočine
kras slovenske bi zemlje.

Tako so vzklíkala naša srca s pesnikom jasnega sončnega jutra v nedeljo 8. julija, ko smo se peljale na 5 vozovih proti Kamniškim planinam, kamor nas je izvabil sv. Primož, da na 842 m visokem vrhu skupno počastimo našo zavetnico, preblazeno Devico Marijo. Ko smo se pripeljale do Stranj, smo še po dobri uri pešpoti prispeli na vrh, kjer stoji prijazna cerkev, ki je gotskega sloga in ima dva zvonika. Eden je prizidan cerkvi, drugi, malo nižji, pa stoji samostojno. Iz tega so nas pozdravili trije brnasti zvonovi s prav vabljivimi glasovi. Pozdravili smo Marijo v svetišču in imeli dopoldansko službo božjo s cerkvenim govorom našega voditelja g. dekana.

Nato so nam pa razložili podrobno zanimivosti cerkvene stavbe. Glavni oltar predstavlja sv. Primoža in Felicijana v družbi Marije z Jezusom v naročju. V stenskih slikah se pa zanimivo izraža duh naših praumetnikov. Da je priljubljena izletna točka, priča zanimiva spominska knjiga v zakristiji, kjer so vpisani lastno-ročno duhovniki, ki opravijo ondi sv. mašo. Med njimi se vidijo podpisi odličnih osebnosti. Nekaj metrov višje stoji cerkvena, ki je posvečena sv. Petru, katere zanimivost vzbuja starodavno poslikan, lesen strop. Seveda nismo prezrle tudi vrvice prošnjega zvončka pri vhodu v cerkev, po

katerem smo vneto pošiljale prošnje pred prestol sv. Petra, da nam o priliki postreže z zaželenim prostorom v nebesih. Na gričku se nam je nudil krasen razgled. Naše lepote žejne oči so uživale krasoto naše lepe slovenske zemlje. Marijina pesem, v kateri smo se ji izročale in ji priporočale vse naše verne, je dala izraza srčnemu občutju.

Ko smo poslale pozdravov v duhu in na razglednicah, smo se udeležile popoldanske pobožnosti, katero smo opravili s petimi litanijami. Tako smo preživeli dan ločeno od posvetnih skrbi; v zadovoljnosti bi se bile najrajši dejansko poslužile svetopi-semskega izraza »postavimo si šotore, ker tukaj nam je prijetno biti«.

Nazaj grede smo si ogledale še prijazno župno cerkev v Stranjah, ter pozdravile našega nekdanjega voditelja, ter priljubljenega pisatelja »Marijinih gredic« v »Bogoljubu«. Poslovili smo se od vznožja planin, ker res ni lepšega kraja, kakor kraj je vrh planin, ker veselje, radost nas navdaja, ko se nam zbudi spomin.

Kar se tiče religioznega življenja, imamo redno shode vsako prvo nedeljo v mesecu, zadnjo pa skupno sv. obhajilo, uvaža se tudi glasna skupna molitev po sv. obhajilu.

KO TIHI MRAK ...

Ko tihi mrak razgrne svoja lahna krila nad našo zemljo milo ... Ko tam daleč v vsemirju se zvezdic nebrojno užge in pesmic prelepah akordi zvene. V teh trenutkih najraje moj duh v bodočnost potuješ ... Kje boš miroval povej? ... Ali za samostana mirnimi zidovi neke ... tam, kjer neveste večnega Kralja gredó trnjeve bele stezé? Boš srečno tam, moje srce? ...

In če na samostanski vrt mi je vhod zaprt, tedaj Te prosim, moj Gospod, ti najbolj poznaš sleherno mojo pot ... Daj mi cvetk! Ali vsaj eno, ki bo vsa še bela oblekla črn talar in na njo se zlivaj večne lučke žar ... Morebiti pa kmalu, prekmalu boš šel na večno polje, tja, kjer počiva vsako srce ... Saj dokler v telesu še duša ječi, upov nešteto pred nami gori ...

M. K.

Viktorija, Skoplje:

MATERI, DOMU!

V tujino odhajam, o mati predraga,
svoj blagoslov daj mi še zdaj!
Naj čuva na poti, da zlo me ne zmoti,
in srečno pripelje nazaj!
Premajhen naš dom je,
da kruh bi dal vsem,
kjer si nas, o mati, rodila.
Nas zibala v sanje, nam čuvala spanje,
molitvic nas prvih učila.
Glej, mamica draga, — in mili moj dom
na vaju ne zabim nikoli!
Četudi nas je ločil usode vihar,
src nam pa ločiti ne more.
Zvesto se spominjam na Tvojo ljubezen,
o mamica moja, Tvojih solznih oči,
ko z žalostjo v srcu Ti gledala si,
kako se je trgala veja z drevesa,
ko hčerka zapuščala rodni je dom!
A znajta, o mati in ljubi moj dom, da
hčerka v tujini se ni izgubila,
poštenega srca ne bo pogubila,
in ko se nazaj bo vrnila —
bo srce s podvojeno silo — ljubilo
dom in mamico rodno!

Konvikt visokošolk pri uršulinkah v Ljubljani je najnovejša ustanova, ki je nastala v zadnjem času. Vsa leta, odkar imamo v Ljubljani vseučilišče in se v ta hram znanosti vedno bolj zatekajo tudi slovenska dekleta, se je čutila nujna potreba, da bi imele dom, v katerem bi brez skrbi se posvetile svojemu študiju. Za pričetek letošnjega šolskega leta t. j. s 1. oktobrom bo odprt tak konvikt na Kongresnem trgu pri uršulinkah v Ljubljani. Visokošolkam bodo na razpolago lepe svetle sobe, posebna študijska soba, kopalnica, telovadnica, bogata knjižnica in prostorni vrt. Predstojništvo konvikta bo na vso moč gledalo na to, da visokošolke zadovolji v vsakem oziru bodisi glede stanovanja, kakor prehrane, pa tudi glede važnih kulturnih prireditev izven samostana. Vse one dijakinje, ki se hočejo resno posvetiti študiju, bodo novi konvikt z veseljem pozdravile. Vsa vprašanja, prošnje in priglasje je nasloviti na vodstvo »Konvikta sv. Angele« pri uršulinkah v Ljubljani.

Evica:

DEKLICA

PRAVLJICA

(Konec.)

Moj palček mi pravi, da me ima rad kot ognjišče. Smejem se mu in primerjam ljubezen ognjišču. Potem pravi, da bo gradil zame hišo. Veselim se hiše, kakor bi bila dete. Potem moram biti konj ... Rečem, naj mi prinese drvca. Ponosno mi prinese moj junak, kar mu rečem.

Dete moli. Pravi, da bi hotelo umreti. Zahoče se mi umreti, zahoče se mi pleteti z detetom v nebesa. O, kako verujem v nebesa! Potem moram v trgovino. Dete mi prodaja čokolado. Grem in kupim. Zraven lupim krompir ali umivam posodo, srce pa se mora z detetom igrati. Nič velikega še nisem mislila ves dan. Dete mi ne pusti misliti. Če za hip pozabim nanj, me grabi z rokami k sebi. Dan se nagiblje, jaz pa kupujem čokolado in s tramvajem se vozim in gradim hišo in sem pek in mesar ...

Utrujena sem. Rada bi se naslonila ob močno ramo in prenehala misliti. Dete pa mi misli zavaja in strašno neusmiljeno je z menoj. Ne smem zadremati ob njem:

vleklo bi me za lase. Ne smem jokati: kričalo bi. Ne smem se zazreti skozi okno: udarilo bi me.

Ob večeru sklenem njegove rokce in molim z njim in samo z njim. Nič ne prosim kot samo kruha za vsak dan, angelčka za noč in dan, Marijo za njen plašč. Dete že spi ...

O, če bi morala umreti, bi umrla na konju in na tramvaju, bi morala še k mesarju in na pošto, in bi morala biti še konj. Dete je kruto v svoji nebogljenosti. O, ni kruto, saj pravi, da me bo peljal z angelčki v nebesa in nič v grob, prav nič ...

Utrujena zaspim. Zbudi me klic o zlatem vozu in o luni. Že se popeljem pod nebo, nikamor ne smem za svojimi željami, moram biti spet konj in potem še pek in še mesar ... Ničesar ni v meni, o ničemur ne vem. Zakaj neki trava raste ... Ubijam si glavo, utrujen je moj obraz, bolestna poteza ga je zaznamovala, strah me je resnobe življenja, iščem močne roke. Dete pa me vleče za krilo in nikamor ne morem od njega — o gospodarica! Potem pa me stisne okoli vratu zelo, zelo, mi gladi lice, mi da poljubček, droban, kakor bi bil ptičica in prežene bolest ...

MATI

Srečavamo matere, obložene s trpljenjem in nadlogami. Take so matere ...

Hodimo v življenje in ni pota, da ne bi šli mimo matere ...

Moj razum mi daja lahkoto življenja — toda moja desnica išče močne roke, moje lice žeja po mehki roki. Nikamor drugam ne vidim. Pogledam se v zrcalu. Moj obraz je lep in žejen, utrujen je od žeje, moje telo je žejno. Kdo še ni romal na goro za hladnim vrelcem, da bi se odžejal in legel v senco?

Poznam pot in ni me strah na njej. Gledam na uro, da me ne bi čas ukanil.

Ležim v grobu. Sem mrtva, ne živim več, sem nema, sem prst ... Veter pa vzdihuje božajoče preko groba: Mati, ti si. Živim v rodovih in na mojem spomeniku je napisano: Mati, ti živiš.

ŽENA

V meni je moč življenja. Zatisnem oči, hlad mi leže v ude. Vame se vlije od nekod božanska luč. Nič ne čutim, da bi valovila kri v meni, da bi mi kri dvignila roko in bi božala, da bi kri zadrhtela v mojih ustnih in bi poljubljala, da bi kri zalovila v mojem licu in bi ga pritisnila k neljubljenemu licu. — Hlad je v meni in iz tega hlada stegam roko in božam, dvigam ustna in poljubljam, polagam lice k licu — božanska luč odseva od mene in objema otroke, pohabljenice, starčke in sirote, bolne in mrtve ... Stopam med njimi, veter mi šumi okrog ušes in kliče: Ti si, si, si ...

Pogledam se v zrcalu. Moj obraz se je spremenil. Zamežim bolešno in iščem svoje podobe ... Ugledam se v globini, se vzpenjam k svoji podobi in drhtim v preveliki sreči: Živim.

Odprem oči, zastrnim v svoje delo, v otroke, starčke, sirote in nekod v njih globinah drhti moja podoba in jaz drhtim ob preveliki sreči: Živim.

Živim. Našla sem svojo podobo. Drhtim, kakor bi vstala od smrti. Vstanem, moje telo je gibčno, moj obraz je mladosten, moje kretnje mirne, resne. Nič se ne spoznam ob svojem miru. Zdím se tiha in resna. Ne mogla bi biti drugačna. Če bi nakremžila obraz, bi bila smešna. Če bi gledala v daljavo, bi bila čudna. Če bi se smehljala, bi bila blazna. Kje so znaki moje žejne mladosti? Stojim ob zrealu in se vprašujem: Kdo sem?

Zatisnem oči ob silni moči doživetja: To si ti, ki živiš. — Žena.

Miriam:

IGRIŠČE

Ves svet je en sam velikanski oder, eno samo igrišče — brez kulis. Igravci smo mi vsi. Dva glavna režiserja: »Vera in nevera.«

Nad vsemi igravci in gledavci je nezmotljivi Umetnik, Razsojevavec, ki je svoj čas tudi sam igral največjo dramo svetá, — Kristus križani. On gleda vse, ki nastopajo. Ni zanj odločilno, *kdo* igra, ampak *kako* kdo igra!—

In mi vsi! Kako izvršujemo svoje vloge na tem svetovnem odru?!

Glejmo, da nam bo mogel Vsevidni in Vsevedni ter Vsepravični prisoditi venec srečnega zmagoslavja, ko bo dokončana igra življenja!

V R O Ž N E M D O M U

F. G.:

OBE STRANI

Naša znanka Julka o lanskem Šentjanžu najbrž ni prav resno premišljevala in si odgovarjala na takale vprašanja: koliko časa pa bo pravzaprav hodila v tovarno? Ali se bo morda kmalu poročila — oh, kje je še pravi ženin! — Ali bo do smrti tovarniška delavka — toda, kje naj bi se cvetoča Julka spomnila na izmozgano in zgrbljeno starico!

Prva vihra se je tedaj unesla. Julka je in bo pač še v bodoče tovarniška delavka. To je sedaj njen poklic. Da bi ga bila izbrala iz ljubezni do prav takšnega dela, tega ne bo mogla nikdar trditi. Kdaj pa je sanjarila med razori — kakor se ji sedaj misli povračajo tjakaj — o strojih in preji in o neštetih kosih tkanine, katere bo ravnala in snemala s strojev! Saj bi ji bilo pač vseeno, če bi dobila delo v predilnici ali tkalnici ali v tvornici pušk ali pa kavinih nadomestkov. Le ono, kar mimogrede spada k temu poklicu in je popolnoma različno od kmečkega, jo je mikalo: prostost, več denarja, krajši delovni čas in še mnogo takih sladkosti.

Koliko hudega je skusila v teh kratkih mesecih! Ob prvi, drugi uri po polnoči, ko so deklet na največjih gruntih sladko počivale, je ona sama korakala proti domu in se vsak trenutek strašila, kdaj se ji bo primerilo kaj hudega. Stroji v predilnici so ji nagajali, da ni skoraj nič naredila: tedenska plača ni zalegla niti za najnujnejše. Blago v skladiščih se je nakopičilo: delavke so morale na neplačan dopust. Kdo bo vesel svobode, če pa venomer skrbi, kdaj se bo zopet začelo delo in ali bo raztegnila s prihranki. Nepričakovano so došla naročila, pa se je glasililo povelje: katera ne mara delati v nedeljo in na praznik, je ne maramo tudi na delavnik. — Kakor bi vedeli za sanje mladih deklic in bi se jim posmehovali...

Ali je Julka zelo nesrečna? Dobro vem, da bi se ona zelo začudila, če bi jo tako vprašali. Morda bi povedala tako, kakor vedno trdi in s tem tolaži Julko njena mati: nikomur ni nastlano s samimi rožami. Če bi pa Julka vedela, bi hvalila Boga — morda pa to po svoje iskreno in preprosto tudi dela —, ker ji je ustvaril tako nežno srce, sprejemljivo za lepoto in vedno pripravljeno za pomaganje.

Če bi ostala dekla, tako samostojna kakor je sedaj, bi pa le ne bila. V tujo gospodarjevo hišo le ni smela povabiti tujih deklet; z gospodarjevimi jestvinami, pa magari, če bi bilo sadje, katerega v jeseni ne morejo sproti shraniti, bi ne smela postreči; ako pa bi sama kupovala priboljške za prijateljice, bi gospodinjo nekako zbadalo in bi ji gotovo ne bilo všeč. Da bi se bila poročila in tako bila »na svojem«, — kdaj bi bilo to res!

Saj bi človek ne verjel, kako zelo tudi deklet včasih zahrepeni po samostojnosti. Ves dan mora biti podložna tovarniškim mojstrom in obratovodjem, ko pa pride domov v svojo sobico, je le samasvoja gospodinja. Počiva ali opravlja gospodinske posle, kakor je prav tisti večer razpoložena; kuha si prav tisto, kar ve, da ji tekne, seveda, če to prenese denarnica. Ob prostem času si povabi prijateljice na dom, ali pa gredo na skupen sprehod. Prebira lahko knjige in liste, ki so ji potrebni za nadaljno izobrazbo in za zabavo, dela ročno delo in pomaga potrebnim sosedam. V službi je imela le gospodinjo prednost, če je bilo treba iti h kakšni nezapovedani pobožnosti v cerkev, ali pa sploh nihče ni utegnil iti. Sedaj je prosta in kadar ne dela, lahko gre, kamor hoče.

Neka zrela samostojnost, to je ono, kar danes odlikuje Julko in toliko njenih tovarišic. Če bi pa ona to samostojnost napačno razumela in jo izrabljala?

G O S P O D I N J S T V O

PRIPRAVLJANJE JEDIL ZA PREHRANO.

Narava je v hranila in hranilne snovi položila hranilne moči, prijetne okuse in duhove, kateri vsa ta hranila usposablajo za hrano človeškemu telesu. Ker je narava sama vse to tako lepo uredila, ostane za nas gospodinje ena naloga: da ohranimo

vsakemu jedilu vse snovi, ki mu jih je narava dala in da razvijemo vse prijetne lastnosti teh hranil do največje popolnosti. To se dogaja s pripravo na različne načine, kakor je to navada ali kakor to zahteva hranilo ali pa tudi oni, ki te jedi uživajo. Od lastnosti posameznih hranil je odvisna tudi njihova priprava; to se pravi: nekatere lahko uživamo kar surova, druga kuhana, zopet druga pečena ali dušena. Vsako hranilo pa moramo pred upo-

rabo osnažiti. Pri največ hranilih se zgodi to s pranjem, oziroma umivanjem v vodi, ki odstrani vso na površju se nahajajočo nesnago, prah, pesek i. t. d. Prav mnogokrat pa rabimo vodo poleg njenih primer-nih lastnosti za snaženje tudi še za osve-ženje, ali tudi mehčanje. Paziti pa je treba, da se v tem slučaju hranila ne zadržujejo predolgo v vodi, zlasti še, ako so prere-zana v kose, ker bi sicer voda izlužila vse boljše hranilne snovi in bi bilo hranilo kot tako potem manj vredno. Kadar upo-rabljamo vodo za mehčanje (fižol, leča, grah i. t. d.) tedaj opravljaj vodo še važno delo, ko namreč napravlja hranila lažje prebavljiva. Na ta način porabljamo vo-do tudi pri namakanju suhega sočivja in sadja. Vedeti pa je treba, da predolgo le-žanje omenjenih hranil v vodi ni priporoč-ljivo in naj ne traja dalje kot eno noč. Posebne vrste priprava za kuhanje je tudi ta, da nekatera hranila poparimo z vrelo vodo. Vse te priprave za kuhanje pa v znanstvenem oziru nimajo nobenega pome-na, ampak so še celo škodljive.

Kuhanje imenujemo ono pripravo jedi, ki se vrši v vodi, ali drugačni tekočini pri 100 gradov C. Pri kuhanju delujejo razne moči, od katerih je vročina najvaž-nejši vzrok, da se hranila spreminjajo v primerne oblike, ki odgovarjajo človeške-mu telesu. Pri kuhanju pa so zelo važna razna sredstva, ki privajajo toploto do hranila. Poznamo jih: voda, druge teko-čine, vodna para, maščobe in zrak. Vča-sih privajajo vročino tudi razna trdna te-lesa n. pr. železo, kamen (n. pr. pri peki kruha). Važno je, da vsa ta sredstva ena-komerno porazdele toploto in nadaljno to-ploto potem od vseh strani dovajajo. Če se ta toplota prehitro in neenakomerno do-vaja, potem nastanejo škodljivi vplivi, ki jih vsaka gospodinja dobro pozna (jed se pripali).

Zdi se, da gospodinja vse premalo vemo, kakšno delo se vrši pri kuhanju. Z ozi-rom na zakon, da se vsako telo pod vpli-vom toplote razteza, moramo vedeti, da se isto dogaja tudi pri kuhanju. Razte-zati se pa začne pri kuhanju tisti del hra-nil, ki pride s toploto najprej v stik t. j. vnjanja plast, koža. Takoj nato seveda, pa se začne raztezati po pravilih razte-zanja toplote tkivo pod kožo in tako da-

lje vedno proti sredi celotna snov. Poleg tega pritiskajo tudi na hranilo vodni hla-povi, ki se razvijajo, in na ta način se hra-nilo vedno bolj mehča in v notranjosti se tako rekoč raztrga moč, ki vzdržuje po-samezne dele skupaj tako, da se na ta na-čin jed skuha. Gospodinja mora iz pra-kse vedeti, koliko časa rabi vsaka jed, da se skuha, ker bi, če bi se jed predolgo kuhala, izgubila svoj svojski okus, prav tako pa tudi, če bi se premalo časa kuha-la, ne bi še imela svojega pravega oku-sa. V tem slučaju namreč bi ne bili še razni okusi in duhovi, ki jih ima vsaka jed, sproščeni in bi pri tem trpela okus-nost dotične jedi.

Pečemo navadno meso toplokrvnih ži-vali in rib. Da preprečimo izsušenje po-vršine pečenke, polivamo pečenko s sokom, ki se izteka iz mesa, oz. z maščobo ali tudi z vodo. To oblikanje daje pečenemu me-su poseben okus, ki poživlja tek in pre-bavo. Metode, ki jih porabljajo razni na-rodri pri pečenju, so prav različne, ven-dar niso vse priporočljive. Angleški na-čin (imenujejo ga tudi Homerski način) je n. pr. ta, da skušajo takoj ob začetku pečenja prevleči meso s kožico, kar potem preprečuje, da bi izhlapevali duhovi in iztekali sokovi, ki se pri pečenju tvorijo v notranjosti mesa. Vemo tudi, da preveč izsušena ali zlasti ona mesta, ki so se že nekoliko opalila, obložimo s kosci pres-nega masla.

Dobra pečenka mora narasti, vlakna mo-rajó biti napeta, površje trdo, a notranj-ščina mehka, da se rada reže. Četudi je do kosti dobro prepečena, se mora iz nje, ko jo prerežemo, pocediti sok. Sploh pa moramo paziti, da ne pečemo pečenko pre-dolgo, ker sicer izgubi. Pravega pravila za to ne moremo navesti, ker je odvisno od velikosti kosa, od tega, če je pečenka čisto sveža ali vležana i. t. d.

V manjših gospodinjstvih pravo pečen-ko lahko nadomešča pečenje manjših re-zin v masti, kar je še toliko pripravnejše, ker ni strahu, da bi se zapalile. Gospodi-nja pa ne sme med tem časom zapustiti štedilnika, ogenj mora biti dovolj močan, ker gre tu prav res za trenutke, ki se ne smejo zamuditi, če hoče dobro pečenko.

Ako pa hranila v zaprtem razgretim zra-ku (do 175°) pečemo, se ta hranila moč-

no osuše in prevlečejo s skorjo. Na ta način pečemo kruh, razne močnate izdelke, krompir, sadje i.t.d. Pri tovrstnem pečenju ne dovaja toplote samo zrak, ampak tudi razgreta tla peči, v kateri se peče. Razlika v pečenju na masti in v peči je povčini le ta, da so v peči pečena hranila bolj izsušena, dočim ohranijo v masti svojo sočnost. Vendar to ni morebiti hiba, ampak je svojski način peke, kakor jo to ali ono hranilo zahteva.

Poznamo tudi še pečenje na ražnju. To je izpostavljeno direktnemu vplivu ognja, a jih zavaruje pred zapaljenjem maščoba, s katero jih polivamo.

Prah in znoj, ki tvorita največkrat umazanost perila, sta strup za vsako tkanino. Razjedata jo in če ju dodobra ne spravite iz nje, jo predčasno raztrgata. Obila, gosta in nežno bela pena *Zlatorog-ovega mila* pa opere do vseh potankosti vlakna perila vsake nesnage tako, da dobi zopet svojo prvotno odpornost in sijaj. *Zlatorog-ovo milo* je izdatno in zato poceni. Zahlevajte pri svojem trgovcu izrecno vedno le *Zlatorog-ovo milo*!

KUHINJA

Sladko zelje s paradižniki. Osaži zeljnato glavo, jo zreži na široke rezance in deni v zavrelo slano vodo. Ko zelje nekaj časa vre, prideni na koščke zrezanega krompirja. Na razbeljeni masti zarumeni dve žlici moke, razredči in vmešaj med zelje, prideni 3 čez pol prerezane paradižnike ter kuhaj vse skupaj do mehkega. Preden daš na mizo, zabeli po vrhu z ocvrtnimi drobtinami.

Telečje meso v papriki. Telečje meso, kot ga rabimo za naravni zrezek, dobro potolci ter zdrgni s soljo in papriko. V kozici razgrej malo masti, zarumeni zrezano čebulo, prideni meso, pokrij in duši do mehkega. Nato prideni pol žlice moke, zmešane z 2 žlicama smetane. Ko vse skupaj še nekaj minut vre, postavi s polento ali pretlačenim krompirjem na mizo.

Kruhowe rezine s slanino. Bel kruh (štruco) obstrži, pretakni s prekajeno slanino ter zreži na prst debele rezine. V raztepeno jajce z drobno zrezanim zelenim peteršiljem in praškom popra pomoči rezi-

ne, jih potresi z drobtinami in ocvri na razbeljeni masti. Na mizo daj k solati.

Rumovi vafelčki. Priprava: 10 dkg moke, 2 žlici smetane, žličko vanil. sladkorja, limonove lupinice, pol žlice ruma. Rumenjaki, smetano, moko in dišave dobro vmešaj. Nato prideni sneg beljakov in ruma. Testo, ki ne sme stati, zajemaj z žličko in urno ocvri vafelčke v razbeljeni masti. Pečene potresi s sladkorjem.

Krompirjeva solata. Skuhaj krompir, kolikor mogoče vročega olupi in zreži na tanke koleščke, deni v toplo skledo in vlij na vroč krompir sledečo omako: Olje, smetano, kis, sol in prašek popra dobro žvrkljaj. Povrhu potresi še drobno zrezanega zelenega peteršilja ali drobnjaka.

VRT V JESEN

V svojem vrtnarskem delu so naše gospodinje prišle prav do tistega časa, ko prav dobro vidijo sadove svojega truda. Če tudi jim je vrt že v pozni pomladi in zgodnjem poletju in ves čas do jeseni prinašal vsakokratnih pridelkov, vendar je v jeseni največ stvari, ki jih je treba pobrati z vrta.

Opozarjamo najprej na semena raznih enoletnih cvetic, pa tudi takih, katere ima gospodinja navado vzgajati iz semena, da to seme, ako ga že ni prej, zdaj pobere ob suhem vremenu ter ga spravi, najbolje v papirnate vrečice. Seveda pa ga mora, ako je količak vlažno, prej v senci posušiti. (Nikoli na soncu in nikoli na štedilniku!)

Zadnjo zelenjad, ki jo je zasadila ali vsejala koncem avgusta ali v teku septembra, je treba zdaj opleti in po potrebi tudi še zalivati. Pozni fižol nudi še v tem času stročje, sicer se pa spravlja za seme.

Ponekod že na koncu tega meseca pričnejo spravljati vrtno sadeže. Deloma jih odnašajo ob lepih suhih dnevih v klet, deloma pa jih spravljajo v zasipnice. Vemo namreč, da ne samo repa, ampak tudi pesa, korenje, kolerabe in celo krompir po nekod prav dobro prezimujejo v zasipnicah, ki jih pripravljamo v bližini doma. Tudi zelje ta mesec pridno spravljamo, deloma za kisanje v kadeh, deloma pa za prezimovanje.

Za prezimovanje določeno endivijo ni treba povezovati. Na koncu oktobra jo v lepih dneh izrujemo iz zemlje ter jo drugo

poleg druge razložimo na kletna tla, da se osuši. Najbolje storimo to, če jo postavimo na glavo, da vsaka vlaga iz nje izteče. Da se ne umaže, pognemo po tleh žakljevino. Šele ko začno listi veneti, postavimo solato ob solati, gosto drugo poleg druge v moker pesek. Če ravnamo z endivijo takole, preprečimo gnitje in imamo zeleno solato še dolgo čez božič.

Ker ponekod gospodinje goje tudi beluše, tudi za to delo kratko navodilo: Listje in bilje, ki je postalo rumeno, je treba tik nad zemljo odrezati in požgati, nikoli pa pustiti med vrstami na zemlji ali na kompostu. Bolezni in škodljivci, ki se navadno drže zelenja so na ta način najboljše odstranjeni. Opomniti je tudi, da gnojenje beluševih gredic zdaj v jeseni nima smisla.

Največjo važnost pa polaga gospodinja na spravljjanje sadja. Prav posebno naj pazi na to, da sadja, ki ga misli hraniti, ne pusti otresati, ampak samo obirati. Tudi pri spravljjanju ne sme sadja stresati iz posode na polico, ampak ga z roko polagati na določeno mesto. Če je sadje kakorkoli otisnjenjo, ali udarjeno, je nevarnost, da prične gniti. Nikoli naj pa tudi ne spravlja črvicega sadja. Veliko napako napravi tudi gospodinja, ako pozno zimsko sadje prezgodaj pobira in spravlja. S tem se sadje ne uleži, ker še ni na drevesu dovolj dozorelo, pa tudi izgubi na lepoti. Pred sredo oktobra, naj sploh s tem delom ne prične.

Vse vrtné rože, ki bodo prezimile, je treba na koncu oktobra ali vsaj v začetku novembra vzeti s prostega in spraviti na prostor, kjer so varne pred slano.

Z A D A N E S A L I J U T R I

Plesnivi madeži v perilu napravljajo gospodinjji velike preglavice. To pa zaradi tega, ker se blago na teh mestih rado raztrga. Zato moramo, kačar hočemo odstraniti plesnive madeže, zelo previdno ravnati. Najbolje napravimo to na tale način: salmijakov prah in dvakratno množino soli raztopimo v gorki vodi in pomočimo madeže. Potem obesimo prizadeti kos za 10 minut na zrak in ga potem namočimo v vodi. Na ta način se perilo popolnoma očisti plesnivih madežev. Podoben učinek ima tudi, če namočimo madeže s salmijakovo tekočino in potem namočimo v vodi in peremo, kakor navadno. Tudi ako pomočimo s kisom, se večkrat odpravijo taki madeži. Nekateri tudi priporočajo, da namočimo čez noč plesnive madeže v mleku in drugo jutro posušimo na soncu.

Z voskom ali stearinom okapljane obleke pustimo najprej, da se vosek strdi. Potem pa pokrijemo madež s snažnim pivnikom ali svilenim papirjem in ga tudi prav tako podložimo, potem pa povlečemo z vročim železom čez pivnik, da se vosek vleze v papir. Ko je eno mesto papirja zamaščeno, predenemo zgornji in podlo-

ženi papir na drugo mesto in ponavljamo to toliko časa, da ne pride iz madeža nobena maščoba več. Dobro je, da potem madež zberemo še s krpico, ki je namočena v salmijakovi tekočini.

Madeži od črnila izginejo, če jih takoj sveže namočimo v mleku, ali če jih nakapamo z limono in potem s perilnim milom izperemo.

Madeži od sadja se odpravijo, če najprej namočimo blago s čisto vodo in potem držimo nad žveplenim dimom (žveplenka z rdečo glavico ali košček žvepla). Drug način pa je tak, da takoj sveže madeže razpnemo čez posodo in jih polijemo večkrat z vrelo vodo.

Če te piči komar, namaži pičeno mesto z mentolspiritom ali alojino tinkturo, ali z razredčenim salmijakom, ali z mešanico enega dela alkohola, enega dela očetno-kisle ilovice in osem delov vode. Čisto novo in nič manj uspešno sredstvo proti komarjevemu piku je nedavno iznašel zdravnik dr. Servé v Kasselu. Priporoča namreč, da pičeno mesto takoj nataremo z koscem sladkorja, ki smo ga prej nekoliko pomočili z vodo. To sredstvo je še najbolj domače in najlažje dosegljivo.

DOBRE KNJIGE

Za konec šolskega leta je izdala Mladinska matica, kakor vsako leto, štiri drobne knjižice: za najmanjše »Kapljice«, ki opisujejo pot kapljic vode, ki jo napravijo iz morja preko vseh svojih izprememb in se zopet povrnejo v morje. Na zelo posrečen način je združena beseda in ilustracija tako, da bodo malčki imeli mnogo zabave, zlasti še, če jim bo mamica na primeren način pomagala. Besedilo je priredila Anica Černejeva, slike pa je izdelal Edo Deržaj. »Potovanje skozi čas«, oris gospodarske zgodovine za mlade ljudi je napisal Edo Kardel. Ta knjižica naj bi bila otrokom predočila v obliki življenjske povesti Štefana razvoj gospodarskega dela in delavnega gospodarstva iz davnih dni do današnjih časov v obliki potovanja. — France Bevk je napisal povest za mladino »Tovariša«, ki jo je ilustrirala Ksenija Prunkova. »Kresnice« pa so letošnje leto spisali mladi čitatelji sami in sta njihove prispevke uredila Josip Ribičič in Albert Širok. Knjižic so se naročniki prav gotovo razveselili.

Mohorjeva družba v Celju je izdala igro »Henrik govavi vitez«, ki jo je spisal Ksaver Meško. Je to božičen misterij v štirih slikah in obsega 82 strani. Dejanje se vrši v križarskih vojskah, vitez Henrik gre v Sveto deželo, da reši Gospodov grob iz rok nevernikov, toda strašna bolezen se ga prime, gobavost. Čez dolga tri leta se vrne in vidi, da bi bilo bolje, če bi bil za vedno ostal v tujini. Njegova nevesta se odpove, njegova sestra se s studom odvrne od njega in celo njegova mati bi ga rajši videla mrtvega. Le najdenka Blanka, ki jo je pred odhodom v Sveto deželo pobral na cesti, je vsa srečna, da vidi svojega dobrotnika še živega. Slabotna deklica gre peš v Rim, da izprosi zdravje svojemu rešitelju. Prizori so tako lepi, da ginejo gledalce do solz. Naši odri

naj bi to igro na vsak način igrali letošnji Božič, družine pa naj bi to delo čitale na sveti večer v domačem krogu. Knjiga stane broš. za ude Din 15.—, za neude Din 20.—, vez. za ude Din 21.—, za neude Din 28.—. Dobiva se v Mohorjevi knjigarni in po vseh drugih knjigarnah.

Mohorjeva družba je pričela v avgustu letošnjega leta izdajati novo zbirko, namreč »Cvetje iz domačih in tujih logov«. Od te zbirke sta izšla že dva zvezka: prvi zvezek: Simon Gregorčičeve izbrane pesmi, ki jih je priredil dr. Ivan Pregelj. Kot uvod je Gregorčičev življenjepis in tudi viri za njegovo književno delo, kar bo prav za dijaštvo velike važnosti. Prav tako pa bo učitelju to poglavje izvrsten pomoček pri razlagi poetike. Kar je novega pri tej izdaji so vprašanja na koncu Gregorčičevih pesmi, ki imajo dvojni namen: da bi dijak ob njih ponovil, kar mu mora knjižica nuditi in, da mu vzbudi veselje do nadaljnega iskanja. Gregorčič je že od nekdaj ljubljene našega ljudstva, le, da ni bilo primerne zbirke, ki bi bila tudi preprostem bravcu dostopna. Zato bo ta knjižica našla odprto pot med vse sloje. Broširan izvod stane za ude Din 9.—, za neude Din 12.—, v platno vezan za ude Din 18.—, za neude Din 24.—. Kot drugi zvezek te zbirke je izšel Levstikov »Martin Krpana«, ki ga je priredil dr. A. Slodnjak. Pravijo, da bi moral Krpana vsak Slovenec vsaj enkrat na leto prečitati. Nekdaj smo Krpana brali v odlomkih v šolskih berilih, zdaj pa je celotno delo pripravljeno, da nastopi svojo pot med narod. Saj je izšlo iz ljudskega izročila in je je Levstik napisal za preprostega človeka, ki bo prav posebno rad segel po njem. Broširan izvod stane za ude Din 3.—, za neude Din 4.—, v platno vezan za ude Din 9.—, za neude Din 12.—.

Vsem naročnicam v zasedenem ozemlju, ki reklamirajo naročeno „Vigred“, uprava sporoča, da je ne more pošiljati, ker je ne dobe. Uprava vljudno prosi, da čitateljice o tem obveste vse one, ki se jih tiče.

AKO GRE ZA ZAVAROVANJE
pride v poštev le

V z a j e m n a zavarovalnica

V LJUBLJANI, Miklošičeva c. 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«.

Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici.

»Dekliški oder«

V založnistvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo
nastopne igre z ženskimi vlogami:

- II. zvezek: PASTORKA.** Drama v petih dejanjih.
SESTRI. Božična slika v enem dejanju.
ŽIVELA TELOVADBA. Vese- loigra v enem dejanju. Cena Din 12.—
- III. zvezek** je posvečen materinskemu dnevu in vsebuje 19 deklamacij za materinski dan in kratke prizorčke:
POTRPETI JE TREBA Z OTROKI.
PISMO
MATERIN ZAKLAD
MOČNA MATI
MATERINSKA LJUBEZEN
Cena Din 10.—
- IV. zvezek:** vsebuje 5 daljših in kraj- ših iger namreč:
ZA SREČO. Igra v treh de- janjih.
ANGELA. Božična igra v pe- tih slikah.
URE NA RAZPOTJU. Prizor za Silvestrov večer.
PAMET JO JE SREČALA. Burka v treh dejanjih.
KAKOR VIDITE... Veselo- igra v štirih slikah. C. Din 16
- V. zvezek: SV. ELIZABETA.** Igra v petih dejanjih. Cena Din 7.—
- VI. zvezek** vsebuje tri igrice:
ZADOVOLJNOST OSREČU- JE. Božična igra v enem de- janju.
GRBAVKA. Misijonska igra.
PRED JASLICAMI. Božična igra v dveh dejanjih Din 7.—

Z A L O Ž B A V I G R E D I

Ljubljana, Masarykova 12.

Vigred 1929, 1930, 1931, 1932, 1933
à Din 25.—

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Henoh Arden. — Din 8.